

**TİŞÖRT TASARIMLARINDA KULLANILAN PLASTİK UNSURLARIN
İNCELENMESİ**

ASLI SAMUK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
UYGULAMALI SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MAYIS, 2014

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Aslı

Soyadı : Samuk

Bölümü : Grafik Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Tişört Tasarımlarında Kullanılan Plastik Unsurların İncelenmesi

İngilizce Adı : Examination of Plastic Elements Used in T-Shirt Designs

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Aslı SAMUK

İmza:

Jüri onay sayfası

..... tarafından hazırlanan “.....
.....” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri
tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi
.....Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Tez Danışmanı) : Prof. Atilla İLKİYAZ

Görsel Sanatlar ve Tasarım, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Ayşegül TÜRK

Görsel Sanatlar ve Tasarım, Gazi Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Tutku Dilem ALPASLAN

Grafik Tasarımı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: / /

Bu tezinAnabilim Dalı’nda Yüksek

Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Anneme, Babama ve Sevgili Eşime

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı hazırlarken, katkılarının çok büyük olduğunu düşündüğüm, beni şimdiye ulaştıran ve her anlamda yetiştiren tüm değerli öğretmenlerime, danışmanlığımı sadece tez için değil her konuda üstlenen saygıdeğer hocam Prof. Atilla İLKİYAZ'a, ne zaman ihtiyaç duysam tüm samimiyetiyle yardımcı olan Doç. Dr. Gürbüz Doğan Ekşioğlu'na, Yrd. Doç. Dr. Tutku Dilem Alpaslan'a, Uzman Bahar Soğukkuyu'ya, Öğr. Gör. Yasin Yılmaz'a, Öğr. Gör. Hatice Bahattin Ceylan'a, en önemli varlığını hayatını benimle paylaşan değerli eşim Gökhan Samuk'a, canım annem Süheyla Büyüş Kaya'ya, canım babam Lütfü Kaya'ya, kendi seçtiğim değerli anne ve babam Aytül ve Cezmi Samuk'a, canım anneannem Katibe Büyüş'e ve en önemlisi eğitimin çok önemli olduğunu sadece düşünce olarak değil her anlamda bana gösteren çok sevgili, canım dedem Cemal Büyüş'e teşekkürü bir borç bilirim.

**TİŞÖRT TASARIMLARINDA KULLANILAN PLASTİK
UNSURLARIN İNCELENMESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ASLI SAMUK
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MAYIS 2014**

ÖZ

Bu araştırma Politik Mesaj İçeren, Marka, Promosyon, Hippi Kültürüne ait, Punk Kültürüne ait, Rock Kültürüne ait, Pop Sanat Anlayışında, Dışavurumculuk Anlayışında, Kavramsal Sanat Anlayışında olmak üzere tişört tasarımlarında kullanılan plastik unsurların incelenmesini amaçlamaktadır. Söz konusu konulara ait rastgele seçilen 27 adet tişört için, araştırmacı tarafından hazırlanan ve alanında uzman 5 akademisyenin görüşüne sunularak geliştirilen grafiksel çözümleme formu kullanılmıştır. Grafiksel çözümleme formunda, tişört tasarımında önemli olduğu düşünülen, kompozisyon, oran-orantı, biçim ve renk uyumu, bütünlük, zemin-figür ilişkisi, denge, ritim, vurgulama gibi temel tasarım ilkelerine yer verilmiştir. Grafiksel çözümlemesi yapılan tişörtlerden elde edilen verilerin analizi, nitel araştırma yöntemine uygun olarak yapılmış ve yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; incelenen tişörtlerde tasarımcıların, görsel sanat akım ve anlayışları ile müzik kültürlerinden etkilendikleri ve bu akım, anlayış ve kültürlerin biçimsel özelliklerini tasarımlarında kullandıkları görülmüştür. Politik Mesaj İçeren tişörtlerde biçim ve renk uyumu, Marka tişörtlerde ritim, Promosyon tişörtlerde oran-orantı, Hippi kültürüne ait tişörtlerde biçim ve renk uyumu ile ritim, Punk kültürüne ait tişörtlerde kompozisyon, Rock kültürüne ait tişörtlerde denge, Pop Sanata özgü tişörtlerde kompozisyon, Dışavurumcu tişörtlerde bütünlük ve Kavramsal Sanata ait tişörtlerde zemin-figür ilişkisi ilkelerinin ön plana çıktığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına bakıldığında tişört gibi, zeminde insan bedeni ile ilişkilendirilerek tasarımlar oluşturulabilecek bir üründe insan bedeninin çok fazla kullanılmadan tasarımlar gerçekleştirildiği görülmüştür. Bütünlük açısından bazı tişörtlerde olumsuz uygulamalar olduğu, bunun da oran-orantı, biçim ve

renk uyumu ile denge gibi tasarım ilkelerine önem verilmediğinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Tasarım, tişört, temel tasarım ilkeleri, plastik öğeler, zemin-figür ilişkisi

Sayfa Adedi : 136

Danışman : Prof. Atilla İLK YAZ

**EXAMINATION OF PLASTIC ELEMENTS USED IN T-SHIRT
DESIGNS
POST GRADUATE THESIS**

**ASLI SAMUK
GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATION SCIENCES
MAY 2014**

ABSTRACT

Examination of plastic elements used on t-shirt design are intended in this research. 27 ea t-shirts, that Comprise Political Message, Brand, Promotional Products, Regarding Hippy Culture, Punk Culture, Rock Culture, Pop Art Perception, Expressiveness Perception, Conceptional Art Perception were randomly selected by researcher, broached to 5 expert academicians and used developed graphical analysis form. In graphic analysis form, composition, ratio-proportion, style and color harmony, integrity, ground-figure relation, balance, rhythm and emphasis based design principles were included which are considered as prime importance on t-shirt design. The data analysis obtained from the t-shirts, which the graphic analysis performed, are executed in accordance with qualitative research method and interpreted. On the political messages containing t-shirts shape and color harmony, on the brand t-shirts rhythm, on the giveaway t-shirts ratio-proportion, on the hippy culture t-shirts shape and color harmony and rhythm, on the punk culture t-shirts composition, rock composition, on the rock culture t-shirts balance, on the specific pop art t-shirts composition, on expressionist t-shirts integrity and on the conceptual art t-shirts figure-ground relation principles are seen in foreground. When studying the research conclusions, it can be seen that, when designing a t-shirt like product related to human body, designs were performed without using too much of human body. Integrity wise, negative applications were noticed on some t-shirts and source was discovered to be the ignorance of design principles such, ratio-proportion, style and color harmony and balance.

Science Code :

Key Words : Design, t-shirts, basic design principles, plastic elements, ground-figure relation.

Page Number : 136

Supervisor : Prof. Atilla İLKİYAZ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
İTHAF SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR SAYFASI	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	x
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xiii

BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	3
1.3. Önem	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
BÖLÜM II	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Tişört	7
2.1.1. Tişörtün Tarihçesi	7
2.1.2. İlk Tişört Tasarımları ve Tarihsel Gelişimleri	12
2.2. Tasarım Amaçlarına Göre Tişörtler	16
2.2.1. Politik Mesaj İçeren Tişörtler	16
2.2.2. Reklam Amaçlı Tişörtler	21

2.2.2.1. Marka Tişörtler	21
2.2.2.2. Promosyon Tişörtler	24
2.2.2.3. Müzik Kültürlerine Ait Tişörtler	26
a- Hippi Kültürü	28
b- Punk Kültürü	31
c- Rock Kültürü	34
2.3. Post-Modern Dönemde Görsel Sanat ve Tasarım Akımlarının Tişört	
Tasarımlarına Yansımaları	37
2.3.1. Pop Sanatta Tişört	38
2.3.2. Dışavurumculuk Anlayışında Tişört	43
2.3.3. Kavramsal Sanat Anlayışında Tişört	45
2.4. Temel Tasarım İlkelerinin Tişört Tasarımlarındaki Yeri	48
2.4.1. Kompozisyon	49
2.4.2. Ritim	49
2.4.3. Oran – Orantı	50
2.4.4. Bütünlük	51
2.4.5. Denge	52
2.4.6. Vurgulama	53
2.4.7. Zemin-Figür İlişkisi	54
BÖLÜM III	57
YÖNTEM	57
3.1. Araştırmanın Modeli	57
3.2. Evren ve Örneklem	57
3.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	58
BÖLÜM IV	59
BULGULAR VE YORUM	59
4.1. Grafikselsel Çözümlemeler	59
BÖLÜM V	117
SONUÇ ve ÖNERİLER	117
5.1. Sonuç	117

5.2. Öneriler	119
KAYNAKLAR	121
EKLER	125
EK-1 Tişört Tasarım Uygulamaları	125
EK-2 Grafiks�l �������� Formu	135

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Clark Gable, It Happened One Night Filminden	8
Fotoğraf 2: Clark Gable, It Happened One Night Filminden	9
Fotoğraf 3: Marlon Brando, A Streetcar Named Desire Filminden	10
Fotoğraf 4: 1942 Tarihli Life Dergisi Kapağı	11
Fotoğraf 5: Dew-It With Dewey Sloganlı Tişört	11
Fotoğraf 6: Oz Büyücüsü Baskılı Tişört	13
Fotoğraf 7: Davy Crockett Karakteri	13
Fotoğraf 8: Mickey Mouse Karakteri	13
Fotoğraf 9: Punk Tarzı Tişört	15
Fotoğraf 10: 'Frankie Savaş Diyor! Kendini Korum' Sloganlı Tişört	15
Fotoğraf 11: Che Guevara İkonlu Tişört	18
Fotoğraf 12: Warren Dayton Tasarımı Tişört	18
Fotoğraf 13: '20 Ocak 2013: Bir Hatanın Sonu' Sloganlı Tişört	19
Fotoğraf 14: Anarchy Yazılı Tişört	19
Fotoğraf 15: 'Çok Çalışın, Milyonların Refahı Size Bağlı' Sloganlı Tişört	20
Fotoğraf 16: Fatih Akın'ın Bush Yazılı Tişörtü	20
Fotoğraf 17: Puma Marka Tişört.....	21
Fotoğraf 18: Nike Marka Tişört	22
Fotoğraf 19: Adidas Marka Tişört	22
Fotoğraf 20: LC Waikiki Marka Tişört	23
Fotoğraf 21: Diesel Marka Tişört	23
Fotoğraf 22: Heineken Marka Promosyon Tişört	24

Fotoğraf 23: Jack Daniel's Marka Promosyon Tişört	25
Fotoğraf 24: LG Marka Promosyon Tişört	25
Fotoğraf 25: Fanta Marka Promosyon Tişört	26
Fotoğraf 26: 'Karnım Tok, Sırtım Pek' Yazılı Tişört	27
Fotoğraf 27: Koton Markası Barış Manço Özel Tasarımı Tişört	28
Fotoğraf 28: Hippi Kültürüne Ait Tişört	29
Fotoğraf 29: Hippi Kültürüne Ait Tişört	30
Fotoğraf 30: Hippi Kültürüne Ait Batık Tişört	30
Fotoğraf 31: Punkçılar	31
Fotoğraf 32: Punk Tarzı	32
Fotoğraf 33: Punkçılar.....	33
Fotoğraf 34: Punk Kültürüne Ait Tişört	33
Fotoğraf 35: Punk Kültürüne Ait Tişört	34
Fotoğraf 36: Marilyn Manson Tişörtü	35
Fotoğraf 37: Rock Kültürüne Ait Tişört	36
Fotoğraf 38: Müzik Grubu Metallica	36
Fotoğraf 39: Rockçılar	37
Fotoğraf 40: Rockçılar	37
Fotoğraf 41: Pop Tişört	38
Fotoğraf 42: Çizgi Roman Karakterli Tişört	39
Fotoğraf 43: Çizgi Roman Karakterli Tişört	39
Fotoğraf 44: Batman Tişörtü	40
Fotoğraf 45: Scooby Doo Tişörtü	40
Fotoğraf 46: I Love New York Yazılı Tişört	41
Fotoğraf 47: Mondrian Tarzı Sandalye, Mimari, Bardak, Ayakkabı Tasarımları	41
Fotoğraf 48: Mondrian Tarzı Ayakkabı	42
Fotoğraf 49: Andy Warhol Tomato Soup Tişörtü	42

Fotoğraf 50: Andy Warhol Tişörtleri	43
Fotoğraf 51: Givenchy Marka Madonna Tişörtü	44
Fotoğraf 52: Dışavurumcu Tişört	44
Fotoğraf 53: Dışavurumcu Tişört Örneği	45
Fotoğraf 54: We Buy Gold Yazılı Tişört	46
Fotoğraf 55: Kavramsal Sanat Anlayışında Tişört Örneği	47
Fotoğraf 56: Kavramsal Sanat Anlayışında Tişört Örneği	47
Fotoğraf 57: Kavramsal Sanat Anlayışında Tişört Örneği	48
Fotoğraf 58: Tişörtte Kompozisyon	49
Fotoğraf 59: Tişörtte Kompozisyon	49
Fotoğraf 60: Tişörtte Ritim	50
Fotoğraf 61: Tişörtte Ritim	50
Fotoğraf 62: Tişörtte Oran-Orantı	51
Fotoğraf 63: Tişörtte Oran-Orantı	51
Fotoğraf 64: Bütünlük İlkesine Uygun Tişört Örneği	52
Fotoğraf 65: Tişörtte Denge	53
Fotoğraf 66: Tişörtte Denge	53
Fotoğraf 67: Tişörtte Vurgulama	53
Fotoğraf 68: Tişörtte Vurgulama	53
Fotoğraf 69: Zemin-Figür İlişkisine Uygun Tişört Örneği	55
Fotoğraf 70: Zemin-Figür İlişkisine Uygun Tişört Örneği	55
Fotoğraf 71: Zemin-Figür İlişkisine Uygun Tişört Örneği	56
Fotoğraf 72: Zemin-Figür İlişkisine Uygun Tişört Örneği	56

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem

Hızla gelişen teknoloji günümüzde görsel sanat akım ve anlayışlarının çoğu alanda kullanımını ve yaygınlaşmasını sağlamıştır. (Ok, 2007, s. 94). Disiplinler arası etkileşim kapsamında sanat, çoğu alanda olduğu gibi moda ve tekstil alanlarında da etkisini göstermiştir. Leke, ritim, renk, doku, çizgi gibi plastik öğeler günümüzde çoğu tişört tasarımlarında yer almaktadır.

İlk ortaya çıktığında bir iç giyim eşyası olarak düşünülen tişört, teknolojinin gelişimi ve insanoğlunun yaratıcılığı sayesinde kısa sürede giyim endüstrisinin vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmiştir. Ucuz ve rahat bir giyim eşyası olması da yaygınlaşmasını hızlandırmıştır.

Markaların ürünleri ve bununla birlikte tasarımları arttıkça hedef kitle daha özele indirgenmekte ve hedef kitlenin kültür farklılıkları, dini inançları, yaşı, mesleği, cinsiyeti, eğitimi ve sosyo-ekonomik durumu gibi özelliklerine yönelik tasarımlar plastik öğelere yer verilerek düzenlenip, çeşitler oluşturulmaktadır. Bununla birlikte teknoloji sayesinde tişört, üzerinde gerçekleştirilen bir baskı ile farklı bir amaca hizmet edebilmektedir.

Ok (2007)'a göre; 'tişörtün günümüz modern toplumlarında üstlendiği roller giderek artmaktadır. Örneğin tişört üstündeki özel bir baskıyla resmi üniforma olabilmektedir. Bu gün bir çok ülkenin polis, asker, özel güvenlik, itfaiye gibi kurumlarında personel, mevsimine göre bu üniforma tişörtleri giyebilmektedir'.

Toplumsal olaylar, sosyo-ekonomik gelişmeler vb. farklı kültür gruplarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ortaya çıkan bu farklı gruplar kimi zaman istemeyerek de olsa kendi modalarını oluşturmuşlardır. Buna örnek olarak Punk tarzının ortaya çıkışı verilebilir. Bu gruplar kendi yaşam tarzlarını, kendi düşüncelerini, beğenilerini, sorgulamalarını, duruşlarını yansıtmak için tişörtü de tercih etmişlerdir. Tişört bu gruplar için sadece bir giyim eşyası değil kendilerini de ifade edebilmenin bir aracı olmuştur.

Tişörtün giyilebilir bir eşya olması, insan bedeni ile ilişkilendirilerek tasarımlar oluşturulmasına imkan sunmaktadır. Bu sebeple tasarımlar oluşturulurken zemin-figür ilişkisi, dikkat edilmesi gereken en önemli ilkelere dendir. İnsan bedeni düşünülerek espri, illüzyon, şaşırtmaca gibi yöntemler tişörtlerde yer almış, zemin-figür ilişkisini geliştirerek dikkat çekiciliği artırmıştır.

Tüm bu faktörler göz önüne alındığında tişörtün bir çok kişi, grup vb. için farklı amaçlar doğrultusunda önemli bir yerde olduğu söylenebilir. Günümüzde bir çok tişört tasarımının, grafik tasarımcılar tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Giyim endüstrisinde en çok pazar payına sahip ürünlerden olan tişört bir çok firma, marka, grup, kitle vs tarafından kullanılmaktadır. Temel problemi iletişim olan grafik tasarım da bu sebeple tişört tasarımları açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Bu çalışmada Politik Mesaj İçeren, Marka, Promosyon, Hippi Kültürüne Ait, Punk Kültürüne Ait, Rock Kültürüne Ait, Pop Sanat Anlayışında, Dışavurumculuk Anlayışında, Kavramsal Sanat Anlayışında olmak üzere rastgele seçilen 27 adet tişört, temel tasarım ilkelerine göre incelenerek grafik eğitiminde ve uygulamalarında yer verilmesi açısından öneriler getirilmiştir. Kalabalıklaşan nüfus, metropollere yapılan göçler gibi bir çok sebeple yalnızlaşan insan sözel iletişim bakımından sekteye uğramış, giydiği tişörtle siyasi fikrini, ait olduğu grubu, hayat felsefesini, duygularını, beğendiği müzik tarzını vb yansıtabilme yani diğer insanlarla görsel bir iletişim kurma ihtiyacını tişört gibi araçlarla gerçekleştirmeye başlamıştır (Ok, 2007). Bununla birlikte tişörtlerin insan bedeni ile ilişkilendirilerek tasarlanabilecek bir konumda olması ve günümüzde tüm toplumların tercih ettiği bir giyim eşyası olması sebebiyle grafik tasarım açısından önemli bir konumda olduğu düşünülmektedir.

1.2.Amaç

Bu araştırmanın genel amacı “Tişört Tasarımlarında Kullanılan Plastik Unsurların İncelenmesi”’dir.

Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır.

1. Politik Mesaj İçeren, Marka, Promosyon, Hippi Kültürüne Ait, Punk Kültürüne Ait, Rock Kültürüne Ait, Pop Sanat Anlayışında, Dışavurumculuk Anlayışında, Kavramsal Sanat Anlayışında olmak üzere tişört tasarımları;

- 1.1. Kompozisyon,
- 1.2. Oran-Orantı,
- 1.3. Biçim ve Renk Uyumu,
- 1.4. Bütünlük,
- 1.5. Zemin-Figür İlişkisi,
- 1.6. Denge,
- 1.7. Ritim,
- 1.8. Vurgulama açısından nasıl olmalıdır?

1.3.Önem

1. Tişört tasarımlarına yönelik yapılan grafiksel çözümlerlerin, grafik eğitimi alan tasarımcılara, tişört tasarımları kapsamında plastik unsurların önemine yönelik katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.
2. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların, grafik eğitimi veren kurumlarda ve daha sonra yapılacak çalışmalarda kaynak olacağı ve katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Afiş, dergi, broşür vb. grafik ürünleri dışında tişört gibi bir zeminin insan bedeni ile ilişkilendirilerek tasarım gerçekleştirilebileceği düşünüldüğünde zemin-figür ilişkisi açısından bu çalışmanın daha yaratıcı katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte plastik öğelerin de göz önüne alınarak değerlendirildiği tişört tasarımlarının grafik eğitimi alan tasarımcılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4.Varsayımlar

1. Kapsam geçerliği açısından, grafiksel çözümleme formu için alınan uzman görüşleri gerçeği yansıtmaktadır.
2. Toplumsal olaylar, kültürel gelişmeler, görsel sanat akım ve anlayışları tişört tasarımlarına yansımıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırma, rastgele seçilmiş 3'er adet; Politik Mesaj İçeren, Marka, Promosyon, Hippi Kültürüne Ait, Punk Kültürüne Ait, Rock Kültürüne Ait, Pop Sanat Anlayışında, Dışavurumculuk Anlayışında, Kavramsal Sanat Anlayışında olmak üzere toplam 27 adet tişört tasarımı ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Tipografi: Basımda kullanılan hurufatın tasarımlanması uğraşı. (Sözen ve Tanyeli, 2001)

İllüstrasyon: Resimleme, bezeme. (Sözen ve Tanyeli 2001)

Litho Baskı: Yağ ile mürekkebin karışmaması ve yağın mürekkebi itmesi prensibine dayanan baskı türü. Kelime anlamı ‘taş üzerine yazılmış yazı’dır. (Ambrose ve Harris, 2010)

Sıcak Baskı: Isıtılmış boyayı kağıt üzerine damgalama yöntemiyle basma işlemi. (Ambrose ve Harris 2010)

Software: Türkçesi yazılım olan software değişik ve çeşitli görevler yapma amaçlı tasarlanmış elektronik araçların birbirleriyle haberleşebilmesini ve uyumunu sağlayarak görevlerini ya da kullanılabilirliklerini geliştirmeye yarayan makina komutlarıdır. (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Yaz%C4%B1%C4%B1m>)

Tiştir: Tiştir, (İngilizce’de T-Shirt) genellikle kısa kollu, çocuk ve yetişkinler için yazın giyilen ince bez parçasından yapılmış bir üst giysidir. (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Ti%C5%9F%C3%B6rt>). T şeklinde olduğundan bu adı aldığı varsayılmaktadır. (Ok, 2007. S. 2)

Grafik Tasarım: Grafik tasarım, görsel bir iletişim sanatıdır. Birinci işlevi de, bir mesaj iletmek ya da bir ürün ya da hizmeti tanıtmaktır. (Becer, 2002)

Post-Modern: Postmodern sözcüğünün etimolojisinde belirleyici olan “post” sözcüğüdür ve bu sözcük İngilizce, Fransızca gibi dillerde “sonrası” anlamına gelmektedir. Buna göre postmodern de, modern olarak tanımlanan bir aşamadan sonra gelen yeni bir aşamadır. (Selçuk, 2011)

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tişört

2.1.1 Tişörtün Tarihçesi

T-shirt yakın geçmişe kadar günümüzdeki konumundan oldukça uzakta, yalnız iç çamaşırı olarak kullanılan bir eşya olarak algılanmış, bu konumunun gereği olarak geçmiş yıllarda henüz ne reklam aracı olarak kullanılan bir eşya ne de tek başına bir sanayi kolu olabilmıştır. (Ok, 2007, s. 60)

Tişört ilk zamanlar bugünkü konumunun aksine kirli bir iç çamaşırı olarak kullanılmıştır. Tişörtün 1880’lerde askerlerin koltuk altları ile göğüs kıllarının görünmemesi ve haftalarca banyo yapamamalarından oluşan ‘kirlilik’ sonucuyla bir iç çamaşırı olarak kullanıldığı belirtilmektedir. (Sokit, 2006, s. 3)

Yine başka bir kaynağa göre hijyen sebebiyle askeri kurallar gereği bahriyelilerin göğüs kıllarının görünmesini önlemek amacıyla 1913 yılında Amerikan Deniz Kuvvetleri’nde, bisiklet yaka, kısa kollu, beyaz renkli ve pamuklu kumaştan üretilmiş bir atlet giyilmesinin zorunlu tutulması bu sanayinin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Bu giysi ordu tarafından aslında görünmemesi gereken bir iç çamaşırı olarak öngörülmüştür. Tişörtün iç çamaşırı olarak kullanıldığı gibi, dış giysi olarak da kullanılmaya uygun olduğu ilk kez 1938’de telaffuz edilmeye başlanmıştır. Bahriyeliler zorunlu olarak giydikleri ve daha sonra rengi kamuflaj amacıyla yeşil olarak değiştirilen beyaz atletlerini dış giysi olarak kullanmaya başlamışlardır. (<http://www.t-shirttasarim.com/>)

Bugüne baktığımızda hemen herkesin sıklıkla tercih ettiği tişörtün ilk zamanlar görünmemesi gereken bir giyim eşyası olması, tarihteki hızlı gelişimini kısaca kanıtlamaktadır. Genç- yaşlı, kadın- erkek, öğrenci- çalışan, farklı inanç veya farklı kültür grupları vb tarafından rahatlığı, tasarımlarıyla giyim endüstrisinde belki de en çok kullanılan tişörtün bu gelişimi, teknolojinin ve toplumsal olayların da değişkenliği sonucu bu konuma ulaşmıştır.

Daha öncesinde bahriyeli askerlerin görünmeden giymesi gereken bir iç çamaşırı olarak kullandığı tişört, o dönemde asker olmayan çoğu erkekte de oldukça yaygın bir şekilde iç çamaşırı olarak kullanılmıştır. Fakat 1934 yılında çekilmiş ‘It Happened One Night’ (Bir Gecede Oldu) filminde, Clark Gable’ın çıkardığı gömleğinin altında tişört giymediğinin görünmesiyle de Amerikan toplumunda yüzde yetmiş beş oranında satışlar azalmış ve iç çamaşırı olarak kullanımı düşmüştür. Clark Gable’ın filmdeki bu görüntüsünün tişörtün dış giysi olarak kullanılması yolundaki yükselişte önemli bir rol oynadığı varsayılmaktadır. (Fotoğraf 1,2) Ardından tişört endüstrisinin bu durumdan zarar etmesi sonucunda tişört farklı bir kalıba bürünerek dış giysi olarak piyasaya sürülmüştür. (<http://yastrow.com/2009/it-happened-one-night/>)

Fotoğraf 1 Clark Gable’ın oynadığı It Happened One Night adlı filminden (1934)

Fotoğraf 2 Clark Gable, It Happened One Night filmi (1934)

Clark Gable örneğinde olduğu gibi, Marlon Brando 'A Streetcar Named Desire' (İhtiras Tramvayı) filminde, James Dean 'Rebel Without a Cause' (Asi Gençlik) filminde ve genç Elvis Presley gibi diğer yıldızlar da Hollywood filimlerinde tişörtün çekici bir dış giysi olarak algılanmasında önemli rol oynamışlardır. (<http://www.t-shirttasarim.com/>)

Clark Gable 'It Happened One Night' (Bir Gecede Oldu) adlı filmde gömleğini çıkardığında tişört giymediğinin görülmesi satışların düşüşe geçmesine sebep olmuştur. Marlon Brando 'A Streetcar Named Desire' (İhtiras Tramvayı) adlı 1951 yapımı filmde tişörtü iç çamaşırı olarak değil bir dış giysi olarak giydiğinde ise tişört satışları tekrar artmıştır. (Fotoğraf 3). (<http://www.wired4film.com/inside/tag/fireproof/>)

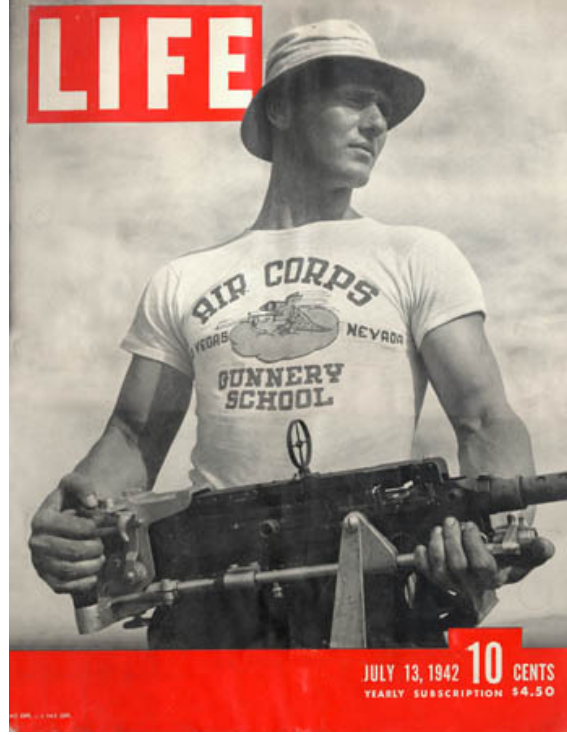

Fotoğraf 3 Marlon Brando A Streetcar Named Desire (1951)

‘İkinci Dünya Savaşı, tişörtün artık sadece iç giysi olarak değil dış giysi olarak uluslar arası kullanılmasını ve ilk baskılı tişörtlerin oluşmasını sağlamıştır.’ (<http://www.t-shirttasarim.com/>). Kayıtlı en eski baskılı tişörtlerden birinin, II. Dünya Savaşı sırasında, 1942’de ‘Life Magazine’nde kapak olmuş (Fotoğraf 4) Hava Kolordu Topçu Okulu’nda kullanılan tişört olduğu varsayılmaktadır. (Blaxland, 2008, s. 6)

Yine ilk baskılı tişörtlerden olduğu varsayılan tişört (Fotoğraf 5) New York valisi Thomas E. Dewey tarafından 1948 yılı başkanlık seçimleri kampanyasında “Dew-It with Dewey” sloganı ile kullanılmıştır. (Wells, 2007, s. 11)

Bu gelişmeler ile tişörtün kullanım alanı artık ebediyen değişmiştir. İnsanoğlu var olduğundan bu yana her dönem kendini ifade etme isteği duymuştur. Bu sebeple bir çok araç kullanarak bunu gerçekleştirmiştir; tişört de bunlardan bir tanesidir.

Fotoğraf 4 1942 tarihli 'Life' dergisinde kapak olmuş Hava Kolordu Topçu Okulu'nun tişörtü

Fotoğraf 5 Kayıtlı en eski baskılı tişörtlerden 'Dew-It with Dewey' sloganlı tişört (1948)

Bu gelişmelere rağmen tişört yine de yalnızca erkeklerin kullanabileceği bir ürün olarak görülmekteydi. Walt Disney’le birlikte pazarlama stratejilerini harikulade kullanan bazı şirketler tişörtün üzerine bastıkları harfler ve oluşturdıkları basit tasarımlı baskılar sonucunda tişörtü hediyeelik eşya olarak satışa sunmuşlar ve bu şekilde erkek egemenliğini ortadan kaldırmaya başlamışlardır. Bunun ardından 1960’lı yıllarda ortaya çıkan hippilerle, tişörtler boyanarak kişisel beğenilerin yansıtılabildiği, en kolay erişilebilen ve maddi olarak en az masraf gerektiren konuma ulaşmıştır. Platisol adı verilen ve esneme özelliğine sahip olan baskı mürekkebinin 1959 yılında bulunması tişört tasarımları ve baskı tekniklerinin geliştirilmesi açısından önemli sayılmaktadır. Sonrasında sıcak baskı ve litho baskı tekniklerinin geliştirilmesi de tişört endüstrisini hayata geçirmiştir. (<http://www.t-shirttasarim.com>)

Bir çok alanda olduğu gibi tekstil alanında da teknolojik gelişmelerin hızlanması tişört gibi bir giyim ürünüde de gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır. Tişörtün geçmişten günümüze kadar olan konumu teknolojiideki bu hızlı gelişimlere bağlıdır.

Küresel dünyanın belirli zamanlarında parlayan moda akımlarının aksine tişört rahatça bireysel talepler ve beğeniler doğrultusunda şekillendirilebilmektedir. Bilgisayar ve yazılım teknolojisindeki gelişmeler müşteriler tarafından talep edilen, bireye özel baskıların üreticiler aracılığıyla gerçekleştirilmesini mümkün kılmakta ve bununla birlikte tişört hayatın tüm özel anlarının yansıtılabildiği hatta yaşam hikayelerinin anlatılabildiği bir konuma dönüşebilmektedir. Bir zamanlar bilir kişi kabul edilen moda yazarlarının üzerinde durmadıkları tişört günümüzde moda dünyasında büyük önem görmektedir. (www.dijitalekspres.com)

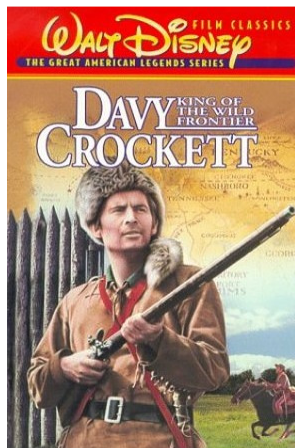
2.1.2 İlk Tişört Tasarımları ve Tarihsel Gelişimleri

1930’ların sonları birkaç perakendecinin tişört sattığı ve Warner kardeşlerin Oz Büyücüsü tişörtlerinin dağıtımını yaptığı yıllardır. (Ok, 2007, s. 62). (Fotoğraf 6).

Fotoğraf 6 1930’lu yıllara ait Oz Büyücüsü’nün baskılı tişörtü

1950’li yılların başında Miami, Florida’da bulunan birçok şirket ilk defa çeşitli karakter ve farklı isimler içeren tişörtler tasarlamaya başladı. Bunlardan ilki; Miami’de bulunan Sam Kantor’un kurduğu Tropix Togs’dur. Tropix Togs, Walt Disney karakterlerinden olan Mickey Mouse ve Davy Crockett’ın lisanslı tasarımcılarıydılar. (<http://en.wikipedia.org/wiki/T-shirt>). (Fotoğraf 7, 8) Bugün Amerika’nın en köklü basımcılarından olan ve Miami’de bulunan Sherry İmalatçısı da Gary Sandler tarafından 1950’lerde kurulmuştur. Tişörtün doğum yeri, Teksas Lubbock’un hemen yanında, kendini en pamuklu şehir ilan eden yerdir. (Rivoli, 2009, s. 4)

Fotoğraf 7 Davy Crockett karakteri

Fotoğraf 8 Mickey Mouse karakteri

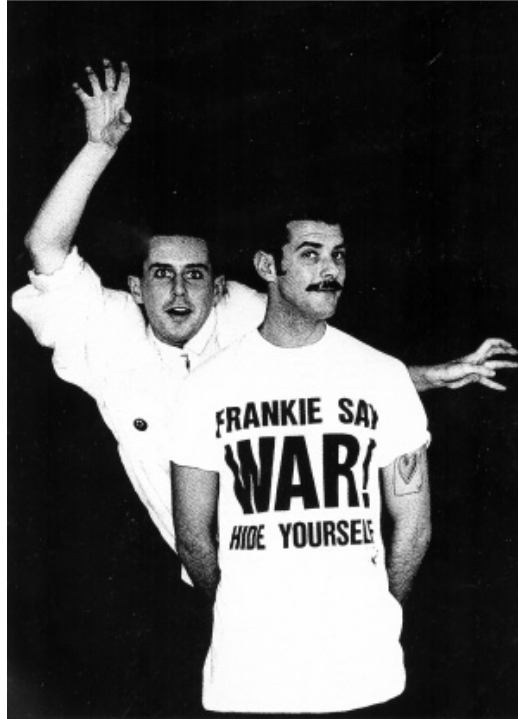
1960'lı yılların sonlarına gelindiğinde tişört artık çok farklı bir konuma ulaşmış ve sanatın giyilebilen objesine dönüşmüştür. Sanat afişleri tasarımcısı Warren Dayton siyasi, protesto amaçlı ve popüler kültüre ait tişörtlere öncülük etmiş ve Cesar Chavez, siyasi karikatür ve diğer kültürel ikonlar Dayton'un tasarımlarında yerini almıştır. 1970'lerin çoğu önemli ve unutulamayan tişörtleri popüler kültürde yer edinmiştir. (<http://en.wikipedia.org/wiki/T-shirt#History>)

1960'lı yıllarda tişört gelişimine devam etmiş ve daha da farklı misyonlara hizmet etmiştir. Grafik sanatındaki ilerlemeler sonucunda oluşturulan yaratıcı tasarımlar Disney gibi şirketlerin bu ilerlemeyi kullanarak kendi karakterlerini tasarlayıp piyasaya sunmasına olanak sağlamıştır. Yine bu yılların sonunda ortaya çıkan müzik gruplarına ait tişörtler, özellikle Metal grupların bol tasarımlı tişörtleri bu dönemde kültürde devrim yaratmıştır. 1970'lerde durum biraz değişmiş ve artık politik mesaj ağırlıklı tişörtler de tasarlanmaya başlamıştır. 1960'ların sonlarından örnek alınmış 'Che Guevara' resimleri, Birleşik Krallık'ta özellikle fenomen haline gelmiş Punk ve Rock tarz tişörtlerde kullanılmaya başlamıştır. Malcolm McLaren Vivienne Westwood ile efsanevi olan 'Tanrı Kraliçeyi Korusun' sloganını oluşturmuş ve artık tişörtler daha korkusuz olmaya başlamıştır. (Fotoğraf 9). 1980'li yıllarda kişisel baskılı tişörtler ortaya çıktığında, insanlar kendileri için önemli olan mesajları seçebilme bununla birlikte de kendilerini farklı bir şekilde ifade etme imkanını bulmuşlardır. (<http://slamxhype.com/fashion/the-role-of-the-t-shirt/>)

Bu bağlamda müzik kültürleri, markaların fırsatları iyi değerlendirmeleri, siyasi ve sosyolojik değişimler ile bireylerin kendilerini ifade etme istekleri teknolojik gelişimlerle desteklenerek tişörtün yaygınlaşmasına ve konumunun tüm dünyada sürekli bir hale gelmesine olanak sağlamıştır.

Fotoğraf 9 Punk tarzı Tişört

Fotoğraf 10 'Frankie Savaş Diyor! Kendini Korumak' sloganlı tişört

‘Frankie Savaş Diyor! Kendini Korum’ sloganıyla oluşturulmuş tişört (Fotoğraf 10)\ tasarımların ve o tasarımları oluşturanların daha cesaretli olmaya başladıklarını göstermektedir.

1990’lı yıllara geldiğimizde spor giyim markaları revaçta olmuştur. Bunun en önemli sebebi pazarlama dahileri olan üst düzey tasarımcıların tişörtteki potansiyeli fark etmeleridir. Dolce Gabbana ve Armani gibi moda devi olan markalar tişörtün en büyük hedef kitlesi olan gençlerin beğenisini dikkate alarak tasarımlarını oluşturmuştur. Ardından potansiyeli fark eden Calvin Klein, Ralph Lauren, The GAP gibi markalar da bu doğrultuda tasarımlar oluşturmuşlardır. Siyasi ve toplumsal içeriğe sahip olan tişört tasarımları yine 90’lardan bu yana artmaya başlamıştır, bunun en önemli sebebi olarak farklı sosyal grup ve farklı kültür düzeylerinin ortaya çıkışı gösterilebilir. 2000’li yılların başlarında modern bir fenomen haline gelen kişisel marka yaratmada internet kullanılmaya başlanmıştır. Threadless, T-bar T-shirts, ArtApart.com ve CafePress gibi şirketler kişilerin kendilerine ait tasarımlarını yapmasına olanak sağlamıştır. (<http://www.associatepublisher.com/e/t/t-shirt.htm>)

2.2. Tasarım Amaçlarına Göre Tişörtler

2.2.1. Politik Mesaj İçeren Tişörtler

Tarihteki ilk siyasi sloganlı ve baskılı kabul edilen tişörtün, New York valisi Thomas E. Dewey tarafından 1948 yılı başkanlık seçimleri kampanyasında “Dew-It with Dewey” sloganıyla kullanıldığı varsayılmaktadır. (Fotoğraf 5)

Tüm bu gelişmelerle tişörtün artık tamamıyla farklı amaçlar ve farklı alanlar için de kullanılmaya başlandığını söyleyebiliriz. Tişört artık sadece bir giyim eşyası olma niteliğinden oldukça uzaklaşmış, reklam, sanat, tasarım vb. alanlarda da kullanılan yeni bir araç konumuna geçmiştir. Bunun en önemli amacı daha geniş kitlelere ulaşma, mesajı daha kolay ve anlaşılır bir şekilde ileterek kitleleri kazanmadır. Diğer bir deyişle de kişinin giydiği tişörtün politik fikrini yansıtabileceği, kimliğini ortaya çıkarabileceği düşünüldüğünde de kişinin hem kendi mesajını iletmesi hem de desteklediği politik fikrin

veya politikacının tanıtımını yapması da ortaya çıkmaktadır. Bu bir ‘Ben buyum ve bu fikri veya politikacıyı destekliyorum’ demektir.

‘Güzel sanatlar ve grafik tasarım tarihi de, görsel kültürün egemen grupların fikir ve inançlarına meydan okumak ya da karşı gelmek için kullanıldığı örneklerle doludur. Fransa, Sovyetler Birliği ve Amerika’nın devrimsel dönemlerine ait birçok çalışma, belirgin bir biçimde toplumsal düzeni değiştirmeyi amaçlamaktadır. Devrim sonrası Rusya’da, Alexander Rodchenko, El Lissitzsky ve Kasimir Malevich gibi sanatçılar, devrim güçlerini destekleyici çalışmalar, posterler, reklamlar ve baskılar ürettirler. Vladimir Tatlin, heykel yapmayı bırakıp, Sovyetler Birliği işçileri için kıyafetler tasarlamaya ve işçileri sıcak tutacak verimli sobalar tasarlamaya başladı. Malevich, aynı zamanda fabrika tasarımı alanında da aktifti. Charlotte Douglas’ın da belirttiği gibi, 1917 Bolşevik Devrimi’nden haftalar sonra, Alexander Exter, Olga Rosanova ve Liubov Popova’yla birlikte ‘süslenmiş el çantaları, kemerler, yakalar, yastıklar ve süslenmiş kumaşlar’ sergiledi. (Douglas 1995: 42). ‘Devrimin yeni sloganları, enternasyonalizm ve sınıfsızlık başlığı altında, Süprematist ve Konstrüktivist tasarım, 1920’lerin sonlarına kadar, geometrik tasarım ... politik olarak şüpheli görülmeye başlanana dek sürdü’ der (1995: 45). Emily Braun, İtalyan fütüristlerin giyim ve modayla da ilgili manifestolar hazırlayışını gösterir. Örneğin Giacomo Balla, burjuvazinin ‘çizgili, ekoseli ve küçük puanlı’, ‘üstün zevk’ ve ‘güzellik’ anlayışına saldıran *The Anti-Neutral Suit (Tarafsız Olmayan Giysi)* manifestosunu 1914’te yayınladı (Balla, Braun 1995: 39’dan alındığı şekliyle). Braun ‘Fütürist kıyafetin, burjuva topluluğunun kibirli giyim ve toplumsal geleneklerini şaşkına çevirmek, altüst etmek, rahatsız etmek ve sonunda özgürleştirmek’ amacıyla olduğunu söyler (1995: 35). O halde, burada, grafik tasarım, kıyafet tasarımı, kumaş tasarımı ve endüstriyel tasarım gibi alanların hepsi, toplumsal düzeni değiştirmek için çeşitli çabalar olarak kullanılmaktadırlar. (Barnard, 1998, s. 222-223).’

Malcolm Barnard’ın ‘Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür’ adlı kitabında da belirttiği üzere grafik tasarım, kıyafet tasarımı, kumaş tasarımı ve endüstriyel tasarım gibi alanların toplumun üstündeki etkisi ve gücü çok fazladır. Bu sebeple de en kolay ulaşılabilen, ucuz bir ürün olması dolayısıyla her kesim tarafından satın alınabilen tişört kitlelere mesajı iletme, ortak bir amaç oluşturma ve bu ortak amacı yayma konusunda akla gelen en güçlü araçlardandır.

Günümüzde halen popülerliğini yitirmemiş olan ve çoğu kesim tarafından kullanılan ‘Che’ ikonlu tişörtün Küba’nın efsanevi lideri Fidel Castro tarafından kullanıldığı varsayılır. Che tişörtü kendini devrimci olarak tanımlayan bir çok kişi tarafından özellikle tercih edilmektedir. Bir çok kelime veya cümleyle ifade edilen düşünceler yerine taşıdığı anlam dolayısıyla kullanımı tercih edilen bu ikon tek başına daha fazla etki taşımaktadır; haksızlıklara karşı, kurallara, geleneklere boyun eğmeyen, yenilikçi gibi kavramları yansıtmaktadır. (Fotoğraf 11)

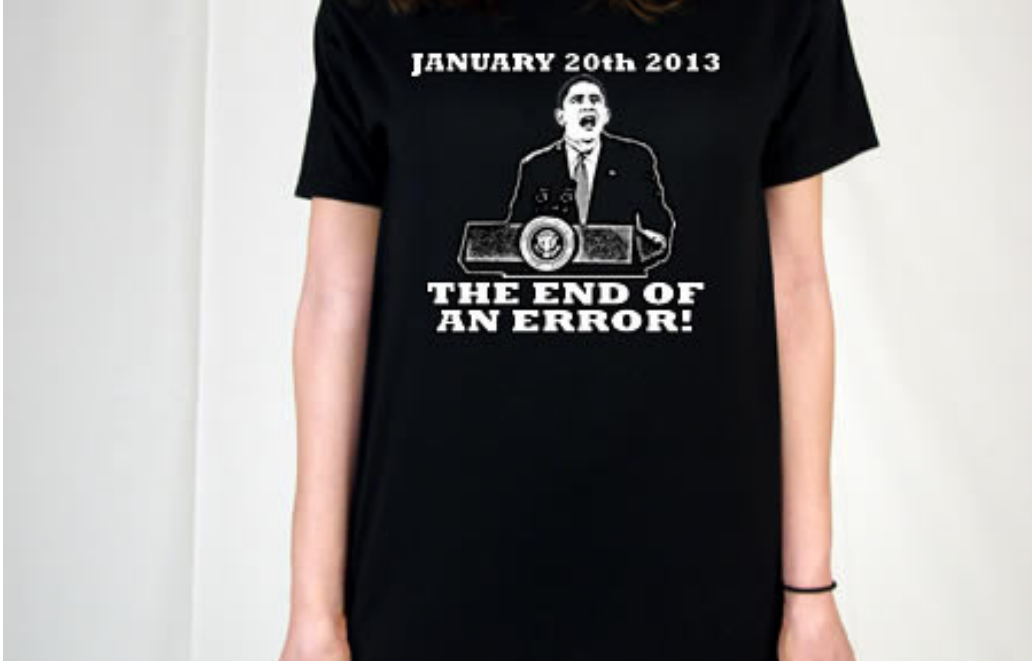

Fotoğraf 11 Che Guevera ikonlu Tişört

Fotoğraf 12 Tasarımcı, Warren Dayton

Cesar Chavez, Özgürlük Heykeli, Esprili Politik Resimler, Kirli Akciğerler vb ikonlu T-shirtler, 1967

Fotoğraf 13 '20 Ocak 2013: Bir Hatanın Sonu' sloganlı tişört

The End Of An Error (Bir Hatanın Sonu) sloganlı tişörtte (Fotoğraf 13) Barack Obama'nın illustrasyonu kullanılarak, Amerikan başkanı sert bir şekilde eleştirilmiştir.

Fotoğraf 14 'Anarchy' yazılı tişört

Fotoğraf 15 ‘Çok Çalışın. Milyonların Refahı Size Bağlı’ sloganlı tişört

‘Çok çalışın! Milyonların refahı size bağlı’ sloganlı bu tişörtte görsel ve yazı bir arada kullanılarak bütünlük sağlanmış, görselin hareketiyle mesaj daha etkili olarak vurgulanmıştır. (Fotoğraf 15)

Fotoğraf 16 Dünyaca Ünlü Türk Yönetmen Fatih Akın’ın Bush yazılı tişörtü

Fatih Akın’ın giydiği bu tişörtte Amerika’nın eski başkanı Bush’un ismindeki ‘S’ harfi Alman Nazi simgesiyle vurgulanmış ve bu şekilde Bush Hitler’e benzetilmiştir. (Fotoğraf 16)

2.2.2. Reklam Amaçlı Tişörtler

2.2.2.1 Marka Tişörtler

Marka tişörtler birçok markanın logo, amblem, logotype veya isimlerinin yazılı olarak tasarlandığı tişörtlerdir. Çoğuna bakıldığında tüm dünyada marka tişörtlerin tasarımlarında belki de en fazla spor markalara rastlanacaktır. Bunun en önemli sebebi tişörtün genelde pamuklu olma özelliği ve giyildiğinde yarattığı rahatlıkla spor markalar için vazgeçilmez bir ürün olmasıdır. (Ok, 2007, s. 77) Marka bununla hem kendi ürününü sattıracak hem de reklamını en vurgulu şekilde gerçekleştirmiş olacaktır.

Fotoğraf 17 Puma marka tişört

Fotoğraf 18 Nike marka tişört

Fotoğraf 19 Adidas marka tişört

Adidas marka tişörtte I Love Adidas (Adidas'ı Seviyorum) yazısında Love (Sevgi) sözcüğü yerine Adidas'ın eski ambleminin kullanıldığı başarılı bir tasarım örneği görülmektedir. (Fotoğraf 19)

Fotoğraf 20 LC Waikiki marka tişört

Fotoğraf 21 Diesel marka tişört

2.2.2.2 Promosyon Tişörtler

Promosyon tişörtler; şirketlerin, markaların, kurumların dönem dönem kendilerini hatırlatmak amacıyla reklam stratejisi olarak müşterilerine belirli koşullarla satış sonrası ücretsiz verdiği tişörtlerdir. Bunun sonucunda firma hem ürününü satmış, hem reklamını yapmış, hem ürününü daha geniş kitlelere ulaştırmış hem de müşterilerini memnun etmiş olacaktır. (Ok, 2007, s. 74).

‘Hediye olarak icat edilmiş olan çeşitli promosyon üretimleri, kuruluşla ilgili bilgilerin tişörtler, havlular gibi tekstil ürünlerine ve tişörtlere tanıtımı yapılacak olan markanın aslının taklit edilerek paketlenmesiyle firmaların, markaların tanıtımı yapılmaktadır. Diğer bir deyişle, tanıtıcı paketi olan promosyon ürünü; tişörtler, havlular gibi tekstil ürünleri üzerine yazı basılmasıyla ürünün aslının taklitini oluşturur. Kişi bu eşyaları kullandığında ya da giydiğinde direk olarak ürünün sergisini yapmaktadır. (Kaufman, 1996, s. 1)’

Fotoğraf 22 Heineken marka promosyon tişört

Fotoğraf 23 Jack Daniel's marka promosyon tişört

Bir Viski markası olan Jack Daniel's a ait bu promosyon tişörtte şekillerin ve tipografinin uyumlu bir şekilde kullanılarak bütünlük sağlandığı ve başarılı bir tasarım gerçekleştirildiği söylenebilir.

Fotoğraf 24 LG marka promosyon tişört

Fotoğraf 25 Fanta marka promosyon tişört

2.2.2.3 Müzik Kültürlerine Ait Tişörtler

Kültür bir toplumdaki tasarımları doğrudan etkileyen en temel unsurlardandır. Şüphesiz ki her toplum kendi kültürüne göre tasarımlar oluşturmaktadır. Her ne kadar günümüzde küreselleşme bu durumu eskisi kadar yansıtmasa da kültürün izini her toplumun yaratıcılığının özünde bulabilmek mümkündür.

‘Sanatın, düşündürme, bilinçlendirme, toplumsallaştırma, toplumsal bir tarih ve bilgi birikimi oluşturma gibi işlevleri, sanat özgürlüğünün yalnızca kişisel bir hak olarak ele alınmasının yetersizliğini sergiler ve söz konusu işlevler aynı zamanda, sanatın bir toplumun kültürü ile sıkı ilişki içinde olduğunu da gösterir. (Fotoğraf 26) Hatta sanat ile kültür arasındaki ilişkinin ötesinde, kültür tanımlamalarından bir tanesi, kültürün, bir toplumdaki sanatsal ve bilimsel üretim süreci olduğu şeklindedir’ (Atalay’dan aktaran Bingöl, 2004, s. 105).

Fotoğraf 26 ‘Karnım Tok Sırtım Pek’ sloganlı tişört

Yukarıdaki tişört örneğinde (Fotoğraf 26) ‘Karnım tok, sırtım pek’ deyimi zemin-figür ilişkisi içinde kullanılmıştır ve yalnızca Türk kültürüne özgülüğü yansıtmaktadır..

Bu bağlamda kültürel olanın tasarımlara ilham verdiğini söyleyebiliriz. Bunu farklı şekilde örneklemek mümkündür. Örneğin; ülkemizin gelmiş geçmiş en iyi sanatçılarından olan Barış Manço’nun anısına Koton markasının hazırladığı özel koleksiyona ait olan tişört (Fotoğraf 27) Barış Manço’nun sokak satıcılarından ilham alarak yazdığı şarkılarından ‘Domates, biber, patlıcan’ ı kullanarak yine yalnızca bizim anlayabileceğimiz, bize ait olan kültürü yansıtmıştır.

Fotoğraf 27 Koton markasının hazırladığı özel koleksiyondan Barış Manço anısına tişört

Yine konu ile ilgili farklı örnekler verilecek olursa ilk bakışta kurukafa ikonlu siyah tişört giyen birinin rockçı, çengelli iğneler vb aksesuarlar ile kullanılan bir tişört giyen kişinin punkçı ve rengarenk tişörtler veya ispanyol paça pantolon giyip saç bandı takan birinin hippie olduğunu düşünebiliriz.

Malcolm Barnard kitabında bunu şu şekilde örnelemiştir;

‘İnsanlar, günlük hayatta çok önemli konular hakkında birinin ya da bir şeyin görünümüne dayanarak ani kararlar verirler. 1980’li yılların sonlarında, (Gothlar bir insanın Ragga olduğunu sadece giydiklerine bakarak anlar ve bu yüzden onunla geçinemeyeceklerini bilirlerdi. (Neutstatter, 1992, s. 31). Bu örnekte görsel olanın kültürel olanla yakından bağlantılı olduğu çok belirgindir’. (Barnard, 2002, s. 19-20)

a- Hippie kültürü

Hippie Kültürü, 1960’larda ortaya çıkan hoşgörüyü ve savaş karşıtlığını savunan bir kültürdür. Hippie kelimesi farkında olan, bilen anlamına gelmektedir. (http://www.ehow.com/about_6324209_60_s-hippie-culture.html)

Kendilerine ‘Çiçek Çocuklar’ diyen hippiler büyük yakalı önü açık gömlekler, renkli batik tişörtler, İspanyol paça pantolonlar giyer, saç bantları takarlardı. Uzun düz saçlar ve barış sembelleri de hippileri tanımlamak için uygun olacaktır. Görünüş, yaşam tarzı ve

duruşlarıyla dünyayı etkisi altına alan hippiler şarkı sözleriyle çığır açarak müziğe yeni bir anlam da yüklemişlerdir.

'Daha önce üzerinde durulan 2. dünya savaşı sonrası özellikle İngiltere'de ortaya çıkan ve hakim yetişkin kültüründen farklarını kendi özgün biçimleriyle ortaya koyan dışavurumcu tepkilere sahip işçi sınıfına mensup çeşitli gençlik alt kültürlerinin kullandıkları eşyaları, takıları, giysileri, kısacası yaşam tarzlarını (hippi, punk, beatnik, rock, teddy boys, gibi) oluşturan tarihi, toplumsal ve kültürel şartların ortadan kalkmasıyla zaman içerisinde popüler kültür piyasasının esin kaynağı olmuşlardır. Bu endüstri tarafından gasp edilmiştir. Başlangıçta yerleşik yetişkin kültürüne direnişi sembolize eden bu protest gençlik alt kültür gruplarının kullandığı semboller ve ritüeller zamanla kültür endüstrisi tarafından uyarlanarak kitleselleştirilip ilk hallerinin tam zıddına dönüştürülmüşler, birer popüler kültür biçimi haline getirilip değişim değerine sahip olan mamul madde haline dolayısıyla ticaretin konusu haline getirilerek metalaştırılmış, daha sonraları da tüketildikçe tedavülde kaldırılmış ve kaybolmaya yüz tutarak yerlerini yeni popüler kültür nesnelere bırakmışlardır. (Şahin, 2007, s. 168)

Fotoğraf 28 Hippi kültürüne ait tişört

Fotoğraf 29 Hippi kültürüne ait tişört

Fotoğraf 30 Hippi kültürüne ait batik tişört

b- Punk Kùltürü

Aykırılık, farklılık, protesto, isyan gibi nedenlerle ortaya çıkan punk kùltürü hippilerden sonra bir kùltür olarak yerini almıştır. Amaçları düzene, ailelere, geleneklere, kurallara, değerlere karşı çıkmaktır. Bunu yeme, içme, müzik, giyim tarzı gibi araçlarla gerçekleştirmişlerdir. (Erdoğan, 2000, s. 8)

Punkçılar, yanlarını kazıtıp ortadan kaldırarak kullandıkları ve rengarenk boyadıkları saçları, çengelli iğne, zincir gibi aksesuarlarla meşhur kıyafetleri ve aykırı yaşam tarzlarıyla dikkat çekmişlerdir. Onlar için aslında belirli bir tarz yoktur hatta tarzlaşan müziklerine, modalarına bile karşı çıkmışlardır. Bu bağlamda punk kùltüründe Dadaist akımı görmek mümkündür.

Fotoğraf 31 Punkçılar

1950’li yıllardan başlayarak kùltür grupları ortaya çıkmıştır. Çalışmayan bu gençler varoşlarda ortaya çıkan, düzenin dışladığı, azınlık, göçmen kökenli işçi çocuklarıdır. 1970’lere gelindiğinde punk ve hippiler genel, geçer modaaya aykırı görünümüleriyle tüm dünyada tanınır hale gelmiştir. Punkçılar kendilerini tıpkı birer ‘toplumsal artık’ olarak sunmuştur. Zincirler, köle kıyafetleri, deriler, jiletler, çengelli iğneler punkçuları yansıtan aksesuarlardır. Bu görünümüyle korkutucu ve tiksindirici bir hale ulaşmak isteyen

punkçılar, paraya, moda, estetiğe, burjuva ve kapitalist değerlere eleştiri getirerek, çöp olarak görülebilecekleri süs unsuru olarak kullanıyorlardı. (Young, 1999, s. 16). (Pektaş'tan aktarılmıştır).

Yukarıda da belirtildiği gibi varoşlarda yaşayan ve çok cüz-i harçlıklar alan punkçılar genel olarak kabul gören pahalı giysileri reddederek kendilerince oluşturdukları ve kendilerine ait olan yepyeni bir modayı 'Punk modasını' istemeyerek de olsa yaratmışlardır.

Fotoğraf 32 Punk Tarzı

'Punk tarzı sürekli bir montajlama ve akış halindedir. Çünkü çağdaş kent kültürünün başat özellikleri yaptakçılık ve kültürlerarası değişimdir. Savaş sonrası döneme ait gençlik alt kültürleri kendilerine stil sağlayacak hammaddeleri bulabilmek için eskici pazarlarına ve kermes satışlarında bulunan giysilere dadandılar. Kendilerine ilham verebilecek gibi görünen tavrı tarihin altını üstüne getirecek zengin İngilizlerin gardıroplarını yenilemek için modası geçmiş eski elbiselerinin satıldığı bit pazarları geçmişe yönelik modaların ilk kaynağı olmuştur. Genellikle fakir ve yaşlı insanların alışveriş yaptığı bu yerler, gençlerin ilgisini çekmeye başladığında, alınan eşyaların kullanıma ve birleştirilme şekli değiştiği için gençlik alt kültürlerinin anlamı açısından önem kazanır olmuşlardır. İkinci el modası olarak da ele alınan eskici pazarlarında ordunun ihtiyaç fazlası mallarının satıldığı, askeri üniformalar, önlükler, büyük paltolar arasında metal çerçeveli gözlükler, belli bir şekilde ucuz ve stilsiz olana ilgi göstermeyi öneren karşı kültür isteğine bir ileri öge olarak ekleniyordu. (Pektaş, s. 6)'

Fotoğraf 33 Punkçılar

Fotoğraf 34 Punk kültürüne ait tişört

Fotoğraf 35 Punk kültürüne ait tişört

c- Rock Kültürü

ABD'nin Vietnam'ı savaşa sürüklemesiyle her iki tarafın ağır kayıplar vermesi sonucu 1960'ların sonu dünyada gençlerin, protestçilerin, isyan ve tepkilerini en üst düzeye erıştirdiği yıllar olmuştur. 1967 yılında genç bir şarkıcı olan Scott McKanzie bir şarkısında 'Eğer San Francisco'ya gidiyorsan, mutlaka çiçek tak saçlarına' (If you're going to SF adlı şarkısında) diyerek herkesi saçlarına çiçek takarak sokaklarda dans etmesi ve çiçekler atması koşuluyla bu kente çağırmıştır. Şiddetin, ağır kayıpların hüküm sürdüğü dünyada sevgi ile sunulacak bir tepki ve bu tepkiyi geliştirerek dünyayı değiştirecek bir kuşak gündeme getirilmektedir. Bu hareket tarihe 'Çiçek Gücü' (Flower Power) adıyla geçecektir. Altmışlı yılların siyasi ve hareketli gençleri müzikten fikir olarak gereksinimlerini karşılamalarını bekliyordu. Mesaj, anlam taşımali ortak bir dil olmalıydı müzik onlar için. 'Onlar büyükleri gibi piknik yapacak, gençliğin tadını çıkaracak bir kuşak değildiler.' (Eldem ve Eti'den aktaran Angı, 2013).

Dans ve disko ağırlığını yitirerek silindi yeni gençlik arasında. Onlar için yeni gözde rock müzikti. Bu aynı zamanda yaşama bakış ve yaşam biçimi anlayışında radikal bir değişim anlamına geliyordu. (Eldem ve Eti'den aktaran Angı, 2013).

Bu gençler takım elbise giyecek, kravat takacak kişiler de değildiler. Onlar tepkilerini sadece müzikle değil, kendi benlikleri ve benliklerini yansıtan yaşam tarzlarıyla, duruşlarıyla, giyimleriyle de gerçekleştirdiler.

'Dönemin siyasi iktidarları, gelen yeni kuşağın da bir önceki kuşak gibi isyankar tavır sergilememesi, sistemin işleyişine burunlarını sokmamaları için müzik endüstrisine gerekli talimatları vererek yeni bir akım başlatmaya yöneltmişlerdir. O yüzden 1970'lerin ortası, bu isyan dalgası ve çiçek çocuklarının tavrının unutulmaya başladığı dönemlerdir. Yeni kuşağı, dans ve disko akımına yöneltip, bedene seslenerek 'beyni' aradan çıkartmışlardır. Bu akımın yaygınlaşması ve benimsenmesi açısından kitle iletişim araçlarının önemi bir kez daha vurgulanmaktadır. Rock müzik isyanın müziğidir. Rockçıların her hareketi normal sayılan kırma, kuralları bozma, isyandır.' (Angı, 2013, s. 75).

Rockçılar genellikle siyah giyinirler, siyah göz makyajı yaparlar ve kırmızı ruj tercih ederler. Siyah renkli tişört rockçıların en çok kullandığı giyim eşyasıdır ayrıca tişörtlerde serifli yazı karakterini tercih ederler. Siyahın resmiyeti, asilliği, karamsarlığı, ölümü yansıtsı rockçılar için bulunmaz kaftandır.

Fotoğraf 36 Rock kültürüne ait Marilyn Manson tişörtü

Fotoğraf 37 Rock kültürüne ait tişört

Rock kültürüne ait bu tişörtte rockçıların yoğun olarak kullandığı, ölümü, korkuyu, isyanı yansıtan kuru kafa ikonu göze çarpmaktadır. (Fotoğraf 37)

Fotoğraf 38 Müzik grubu Metallica

Fotoğraf 39 Rockçılar

Fotoğraf 40 Rockçılar

2.3. Post-Modern Dönemde Görsel Sanat ve Tasarım Akımlarının Tişört Tasarımlarına Yansımaları

'Postmodern sözcüğünün etimolojisinde belirleyici olan "post" sözcüğüdür ve bu sözcük İngilizce, Fransızca gibi dillerde "sonrası" anlamına gelmektedir. Buna göre postmodern de, modern olarak tanımlanan bir aşamadan sonra gelen yeni bir aşamadır. Buna bağlı olarak

neredeyse tüm postmodern yazar ve düşünürler için eski olandan bir kopuş ve bir toplumsal değişim vardır.’(Selçuk, 2011, s. 3881)

2.3.1. Pop Sanatta Tişört

Pop sanatın Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere’de eş zamanlı olarak ortaya çıktığı düşünülse de fikri Londra’da bir grup sanatçı tarafından ortaya atılmıştır. ‘Bağımsızlar Grubu’ olarak adlandırılan bu grupta mimar, ressam, eleştirmen ve bir de müzik direktörü bulunmaktaydı. Bu grup gerçekleştirdiği bir takım sanatsal faaliyetlerle yeni oluşumları destekleyip sanatın toplum içindeki yerini sorgulama amacındaydı. Bu dönemde ortaya çıkan ‘Pop’ sözcüğü ilk olarak Londralı sanatçılar için kullanılmıştır. (Muraz, 2009, s. 4)

‘Marlon Brando’nun başrol oynadığı filmlerde, tişörtü günlük giyimde ‘cool’ bir hale getirmesinden sonra, popüler kültürün bu giysi üzerine bir desen, sembol, resim basması an meselesiydi diyebiliriz. Buna, Andy Warhol’un pop-ikon sanatının etkisi de eklenince, özellikle 1980’lerden itibaren tişörtler bir çeşit kendini ifade etme platformuna dönüştü. Konser tişörtleri, müzik gruplu seriler ve sloganlı tişörtleri giyenler aidiyet duygularını ifade etmeye başladılar.(<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/23316689.asp>)

Bu alıntıdan yola çıkarak pop sanatın tişört için altın çağı başlattığı ve onu giyim endüstrisinde zirveye taşıdığı söylenebilir. Çizgi romanlar, gazeteler, tüketim nesneleri gibi malzemeler tişörtlerde kullanılmaya başlamış ve tüm dünyada kullanımı artmıştır.

Fotoğraf 41Pop Sanat anlayışında tişört

Fotoğraf 42 Çizgi roman karakterli tişört

Fotoğraf 43 Çizgi roman karakterli tişört

Fotoğraf 44 Batman tişörtü

Fotoğraf 45 Scooby Doo tişörtü

Fotoğraf 46 Bir dönem tüm dünyada satışa sunulan pop kültürüne ait 'I Love New York' yazılı tişört

Sanatlar arası etkileşim açısından bakıldığında da sanatların, yeni çıkan akım ve anlayışların belirli bir süre sonra 'moda' gibi tasarım alanında da etkilerini görmek mümkün olabiliyor.

Örneğin; Neoplastisizm stilinin yaratıcısı Hollandalı ünlü ressam Piet Mondrian'ın dikey ve yatay çizgiler ile genellikle 3 ana renkten oluşan tasarımları giysilere, ayakkabılara hatta sandalyelere ve mimariye bile ilham vermiştir. (Seong, 2011, s. 1)

Fotoğraf 47 Mondrian tarzında bardak, sandalye, mimari, ayakkabı tasarımları.

Fotoğraf 48 Mondrian tarzı ayakkabı

Yine Pop Sanatın temsilcisi Andy Warhol'a ait tasarımların da bir çok nesneye olduğu gibi tişört tasarımlarına ilham verdiği görülmektedir. (Fotoğraf 49,50)

Fotoğraf 49 Andy Warhol Tomato Soup tişört

Fotoğraf 50 Andy Warhol tişörtleri

2.3.2. Dışavurumculuk Anlayışında Tişört

Resim, heykel, mimari, edebiyat, tiyatro, film gibi bir çok sanat türlerini içinde barındıran Dışavurumculuk yirminci yüzyıl Almanya'sında pozitivizm, naturalizm ve empresyonizm akımlarına karşı olarak ortaya çıkmıştır. Hatta Dışavurumculuk önceleri Empresyonizmin karşıtı olarak kullanılmıştır. Amacı; 'doğalcılığın karşıtı olan şekil ve renklerin kullanımıyla, duygusal ve ruhsal düzeyde heyecan yaratmaktır.' Dışavurumcu sanat bireysel anlatımları önemser onlara değer verir hatta bunu da bir zorunluluk olarak görürdü. 'Ben bunu gördüm, bunu düşledim, bunu yaşadım, bu bana böyle göründü' gibi. (Lynton, 2004, s.25-38)

Sanat akımları kuşkusuz birçok alanda kendini göstererek etkisini hissettirmektedir. Ekspresyonizmin de moda ve giyim alanındaki etkileşimleri çıktığı andan itibaren hemen yankı bulmuştur. Dışavurumcu bir tarzın kıyafetlerde kendini bulmasından daha doğal bir şey düşünülemez. Çünkü giyim ve kıyafetler, insanın dışa açılan görsel kendini ifade etme aracıdır. Yani bir başka deyişle giyim modası insanların kendini ifade etme iletişimidir. (Ok, 2007, s. 50-51)

Tişört tasarımlarına bakıldığında da, hızlı nüfus artışı ve çalışma, yaşam koşullarının ağırlaştığı günümüzde giderek yalnızlaşan insanların çoğu zaman dışavurumcu yansımalarını görürüz. Kişisel beğenilere göre tasarlanıp basıma imkan veren teknoloji sayesinde tişörtler kişinin çoğu zaman fikrini, beğenisini, duygularını, ait olduğu grubu hatta zaman zaman tepkisini anlatmaktadır.

Fotoğraf 51 Gıvency markasının
Madonna için tasarladığı dışavurumcu tişört

Fotoğraf 52 Dışavurumcu Tişört

Fotoğraf 53 Dışavurumcu Tişört Örneği

2.3.3. Kavramsal Sanat Anlayışında Tişört

‘Son yüzyılın en çok incelenen ve araştırılan sanatçılarından biri olan Duchamp, geleneksel resmin dayanak noktalarından kendini uzak tutmaya çalışarak, sanat eserinde kavram düşüncesini geliştirmiş, sanatçının düşündüğü ve tasarladığı her nesnenin sanat olabileceğini iddiasını fikir ve uygulamalarıyla sunmuştur. Sanatçının görevi estetik hazzın ötesine geçmektir; insanların yaşamlarını etkilemek ve onların nesneleri farklı şekillerde görmelerini ve deneyimlerini sağlamaktır. Hopkins’e göre; Duchamp’ın Ready-made’leri, sanat nesnesinin görsel bir dil oluşturma yönünde ve göstergebilimin yeni sanat anlayışında ne kadar etken rol oynayabileceğini göstermiştir. Ready-made’le sanat, artık, bir biçim sorunu olmaktan çıkıp, bir işlev sorunu olmuştur. Bu dönüşüm Kavramsal Sanat’ın başlangıcını belirler. (Köksal, 2012, s. 127)

Kavramsal sanat bilindiği gibi sahip olunabilen, sergilenebilen, yeniden üretilebilen nesneyi aradan çıkarır. Nasıl araçlar kullanırsa kullansın kavram sanatçısı sahip olması gereken harikulade yeteneğiyle bize bir fikir sunmaktadır. Sol LeWitt’in belirttiği gibi; ‘Kavramsal Sanat, yalnızca fikir iyi olduğu zaman iyidir’. (Lynton, 2004, s. 329)

Daha yaratıcı çözümler getirilmesi kaygısı yüksek olduğundan sanat, mesajını farklı şekillerde, farklı alanlarda, farklılıkla insanlara iletmek için daha çok yeni ‘fikir’lere ihtiyaç duyar. Günümüzde bir çok değer, beğenilenin, var olanın hızlıca tüketildiği

gerçeği göz önüne alındığında yeni ‘fikirler’ her zaman daha başarılı olacaktır ve sonra yerini tekrar ‘yeni bir fikre’ bırakacaktır. Kavramsal sanatın beslediği alanlardan biri olan tişört tasarımları da bu anlayışla daha merak uyandıran, dikkat çeken, yaratıcı ve yenilikçi konuma ulaşacaktır. ‘Yeni’, ‘farklı’ olmayanın hızlı tüketim dönemi olan günümüzde başarılı olma ihtimalinin düşük olduğu düşünöldüğünde tasarımlar da her dönemde kendini yenileme ihtiyacı duyacaktır.

Kavramsal sanat bize sanatın, heykel, resim gibi obje ve galeri, müze gibi mekanlar ile sınırlanamayacağı fikrini getirmiştir. (Lynton, 2004, s. 329) Tişört tasarımları da bu düşünceyle gelişmiştir ve yine sürekli kendini farklı sanatlar, farklı anlayışlar ve akımlarla geliştirecektir.

Fotoğraf 54We Buy Gold yazılı tişört

Yukarıdaki örnekte New York’ta bir kuyumcu ‘We buy gold’ (Altın alıyoruz) yazılı tişört giydirdiği elemanın cadde üzerinde dolaştırarak müşteri çekmeye çalışıyor (Fotoğraf 54). (<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/18535002.asp>)

Fotoğraf 55 Kavramsal Sanat anlayışında tişört örneği

Fotoğraf 56 Kavramsal Sanat anlayışında tişört örneği

Fotoğraf 57 Kavramsal Sanat anlayışında tişört örneği

2.4. Temel Tasarım İlkelerinin Tişört Tasarımlarındaki Yeri

Tüm dünyada rahatlık, ucuzluk gibi nedenlerden dolayı çoğu insan tarafından tercih edilen tişörtün en çok satan giyim eşyalarından olduğu düşünüldüğünde akla çok büyük bir pazar gelmektedir. Bir çok markanın tişört tasarımları olması da tişört tasarımlarının önemini doğal olarak artırmaktadır. Çoğu insan kendine hitap eden ve kendine yakın gördüğü sembol, fikir, slogan veya görsele göre tişört satın almakta veya kendine uygun şekilde tişört tasarımı yaptırmaktadır. Bunun gibi faktörler sanatın tişört tasarımlarındaki etkisini çoğaltmıştır. Sonuç olarak bu gibi nedenlerden dolayı tişört tasarımları yapılırken dikkat edilmesi gereken belirli unsurlar vardır. Çalışmanın bu bölümünde, kompozisyon, ritm, oran – orantı, bütünlük, denge, vurgulama ve zemin-figür ilişkisinin tişört tasarımları açısından önemi incelenecektir.

2.4.1. Kompozisyon

Kompozisyon, birbirinden farklı olan parçaların kendi içinde dengeli ve kurallı olacak şekilde birleştirilerek bir zeminde uygulanmasıdır. (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011, s. 18) Bu düzenleme yapılırken farklı parçalar birbiri ile uyum içinde ve bir anlam oluşturacak şekilde kullanılır.

Fotoğraf 58 Tişörtte Kompozisyon

Fotoğraf 59 Tişörtte Kompozisyon

Tişört tasarımlarında, fotoğraf, yazı, çizgi, leke, doku gibi öğeler estetik kaygılarla kullanıldığından bu öğelerin birbiri ile uyumlu biçimde kullanılması başarılı bir kompozisyon oluşturmada ve sonuç olarak mesajı doğru olarak iletmede olumlu sonuçlar alınmasını sağlayacaktır. Burada düşünülmesi gereken hangi öğenin öne çıkması veya fark edilirliliğinin yüksek olması gerektiğidir.

2.4.2. Ritim

Ritim kısaca; sanat eserinde bulunan unsurların bir araya gelerek aralarında oluşturdukları ardışık zaman ve mekan aralıklarının belirlediği düzen olarak tanımlanabilir. (Sözen ve Tanyeli 2001, s. 203)

Ritim olan eserde hareketlilik ve denge mevcuttur. Ritim çalışmayı güzelleştirir ve birbirine benzer unsurların ritme göre düzenlenmesi çalışmada güçlü bir etki oluşmasına yardımcı olur. (Deliduman ve Orhon, 2006, s. 38)

Fotoğraf 60 Tişörtte Ritim

Fotoğraf 61 Tişörtte Ritim

Bu bağlamda tişörtlerde ritmik düzenlerin oluşturulması tasarımı dinamikleştirecek ve yine tasarımda denge unsurunu pekiştirecektir.

2.4.3. Oran – Orantı

Becer'e göre (2002), bir tasarımda birden fazla görsel unsur olduğunda orantı sorunu ile karşılaşılacaktır. Orantı; boyutların birbirleri arasındaki ilişkilerdir. Görsel öğenin diğer öğelerle arasında oluşan orantısal ilişki, algının ve bununla birlikte iletişimin de direkt etkilenmesine sebep olacaktır. Tasarımda orantıya başvurulacaksa matematiksel verilerden yararlanılabilir, yalnız bu birbiriyle sistemli olan yapı dikkat çekmeyecek şekilde, ustalıkla gizlenerek oluşturulmalıdır.

Fotoğraf 62 Tişörtte Oran-Orantı

Fotoğraf 63 Tişörtte Oran-Orantı

2.4.4. Bütünlük

Tişört tasarımında seçilecek görselin varsa diğer görseller ve tasarım öğeleriyle bütünlüğünün olması gerekir. Bu izleyicinin algılamasını kolaylaştırarak daha başarılı sonuçlar alınmasını sağlayacaktır.

Bütünlük doğru bir şekilde kullanıldığında tasarımdaki kopuklukları ve karmaşayı engeller. Birbirine benzer özellikte olan öğeler bir araya geldiklerinde ideal bir bütün oluştururlar. (Özdemir, 2011, s. 118)

Fotoğraf 64 Bütünlük ilkesine uygun tişört örneği

Bu sebeple tişört tasarımlarında da benzer formdaki, renkteki öğeler ölçülü bir biçimde bir arada kullanıldığında bütünlük sağlanacaktır. Yukarıdaki tişört örneğinde (Fotoğraf 64) bütünlüğün renk ve biçimlerle sağlandığı görülmektedir. Siyahın tişörtün sağ kolunda ve beyazın sol kolunda kullanımı bununla birlikte kuş figürlerinin birbirine benzer biçimlerde yine kontrast olan siyah-beyaz renklerle kullanımı tişörtte bütünlüğü sağlamıştır.

2.4.5. Denge

Görsellerin tişört tasarımlarında kullanımında uyulması gereken belirli tasarım ilkeleri vardır. Denge bunların başında gelir. Kendi içinde simetrik ve asimetrik olarak 2'ye ayrılan denge, Becer'e göre bir tasarımda varsa o tasarım kendisiyle barışık yani uyum içinde demektir. Fakat dengeli bir tasarımda da kendi içinde hareketlilik olmalıdır. (Becer, 2002, s. 65)

Becer'e göre simetri; bir çok grafik ürününde olduğu gibi tişört tasarımlarında da çok başvurulmaması gereken denge türüdür. Tasarımı monotonlaştıracak, sıradanlaştıracak ve profesyonel olmayan bir görüntü oluşturacak olan simetri yerine asimetri daha çok tercih edilmelidir. Başarılı bir tasarım oluşturmanın ilk koşulu budur.

Fotoğraf 65 Tişörtte Denge

Fotoğraf 66 Tişörtte Denge

2.4.6. Vurgulama

Tişört tasarımlarında dikkat edilmesi gereken bir diğer tasarım ilkesi vurgudur. Vurgu tasarımı asıl olarak belirtmek, dikkat çekmek istediğimiz yeri ortaya çıkarmak için önem verilmesi gereken ilkedir.

Vurgulama yapılacak olan unsur önceden belirlenmeli ve sayısı fazla olmamalıdır. Bu asıl vurgulanmak istenenin kaybolmasına neden olabilir. Becer'e göre vurgulama; yön, boyut, biçim, doku, renk, çizgi kontrastı vb ile gerçekleştirilebilir. (Becer, 2002, s. 74)

Fotoğraf 67 Tişörtte Vurgulama

Fotoğraf 68 Tişörtte Vurgulama

Tasarımcı, hareket unsurunu görsel elemanlar yardımıyla oluşturur ve vurgu unsuruyla hareketin devinimini sağlar. Vurgu hareketi yoğunlaştırarak duraksamalar ve patlamalarla izleyicinin etkileşimini sürekli kılar. (A. Y. Kaptan ve S. Kaptan, 2005, s. 4)

2.4.7. Zemin-Figür İlişkisi

İnsana ait tecrübelerin insan gözü tarafından nasıl bütünleştirildiğini araştıran gestalt kuramına ait olan ilkelerden zemin-figür ilişkisinin temelinde dikkat çeken unsur figürken şekli çevreleyen ortam da zemindir. (Erişti ve diğerleri, 2013, s. 55)

Zemin-figür ilişkisi yüzeysel tasarımın temel kurallarındandır. Figür ile zemin aralarında oluşturulan zıtlık ile belirgin bir duruma gelir. Örneğin beyaz bir zemin üzerinde siyah figür kullanımı zıtlık oluşturacağından figürü ön plana çıkaracaktır. Zemin figürü taşıyan görsel alanken figür bu alan üzerindeki pozitif öğedir. (Uçar, 2004, s. 66)

Tişörtler afiş, broşür, el ilanları vb grafik ürünlerinden farklı olarak giyilebilme özelliğine sahip olduğundan insan bedeninin yapısı tasarlanacak tişört için önemlidir. Zeminin insan bedeninin şeklini alan tişört olduğu düşünüldüğünde figürler bunlara göre tasarlanarak hem eğlenceli hem de daha farklı, dikkat çekici, yaratıcı tasarımlar ortaya çıkacaktır (Fotoğraf 69).

Uygulanmış örneklerinin günümüzde bir çok alanda görüldüğü zemin-figür ilişkisine dayalı tasarımlar, tişört tasarımları için ayrı bir önem arz etmektedir. İnsanın her an her yerde bulunabilme özelliği göz önüne alındığında, illuzyon, yanılsama, espri, şaşırtmaca gibi yöntemler tişört tasarımlarında kullanılarak dikkat çekicilik en üst düzeyde sağlanacaktır.

Fotoğraf 69 Zemin-figür ilişkisine uygun tişört örneği

Fotoğraf 70 Zemin-figür ilişkisine uygun tişört örneği

Fotoğraf 71 Zemin-figür ilişkisine uygun tişört örneği

Fotoğraf 72 Zemin-figür ilişkisine uygun tişört örneği

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

- Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; ‘Geçmişte ya da o anda varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır’. (Öktem, 2005)
- Araştırmada tişört, plastik unsurlar ve temel tasarım ilkeleri ile ilgili literatür taraması yoluyla bu alanda yazılmış kitap, tez, makaleler ve elektronik ortamdaki kaynaklar incelenmiştir. Toplanan veriler doğrultusunda grafiksel çözümleme formu geliştirilmiştir. Bu form ışığında tişörtlerde yapılan grafiksel çözümler değerlendirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2000 yılından günümüze Türkiye’de tasarlanmış tişörtler örneklemini ise tesadüfi olarak seçilmiş, 3’er adet; Politik Mesaj İçeren, Marka, Promosyon, Hippi Kültürü, Punk Kültürü, Rock Kültürü, Pop Sanat Anlayışında, Dışavurumculuk Anlayışında, Kavramsal Sanat Anlayışında olmak üzere toplam 27 adet tişört oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın kavramsal çerçevesi için konu ile ilgili kütüphanelerden yazılı ve görsel kaynaklar elde edilmiştir. Elektronik ortam aracılığı ile de görsel ve yazılı dokümanlara ulaşılmıştır. Tişört tasarımlarına ulaşmak için çeşitli markaların kataloglarına ve web adreslerine başvurulmuştur.

Araştırmada 3'er adet; Politik Mesaj İçeren, Marka, Promosyon, Hippi Kültürü, Punk Kültürü, Rock Kültürü, Pop Sanat Anlayışında, Dışavurumculuk Anlayışında, Kavramsal Sanat Anlayışında olmak üzere toplam 27 adet tişört, araştırmacı tarafından hazırlanan ve alanında uzman 5 Grafik Tasarım Öğretim Elemanının da görüşlerinden yararlanılarak geliştirilen form doğrultusunda grafiksel çözümlenmiştir. Elde edilen veriler nitel araştırma yöntemine uygun olarak içerik analizi yapıp yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Grafiksel Çözümler

Çalışmanın bu bölümünde her başlıktan 3'er adet olmak üzere;

- Politik Mesaj İçeren,
- Marka,
- Promosyon,
- Hippi Kültürüne Ait,
- Punk Kültürüne Ait,
- Rock Kültürüne Ait,
- Pop Sanat Anlayışında,
- Dışavurumculuk Anlayışında,
- Kavramsal Sanat Anlayışında toplam 27 adet tişört, grafiksel çözümleme formundaki kriterlere göre değerlendirilmiştir..

Tişört No 1: Politik Mesaj İçerikli Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.rocknlove.net

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Kavramsal Sanat, Dadaizm

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Kırmızı, Beyaz, Siyah

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Anarşı, kural tanımazlık, düzene karşılık, öfke.

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** Politik mesaj içeren bu tişört tasarımında anarşinin simgesi göze çarpmaktadır. Anarşizm, her koşulda her türlü otoriteyi reddetmek anlamına gelmektedir. (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Anar%C5%9Fizm>) Tasarımda tişörtün merkezine konumlandırılan görsellerle simetrik bir denge yaratılmıştır. Kırmızı rengin kullanımı dikkat çekiciliği artırırken, siyah rengin beyaz ve kırmızıyla uyumu kompozisyonda bütünlüğü sağlamıştır. Ayrıca kırmızı ve siyah renklerin kullanımı anarşinin anlamını desteklemiştir.
2. **Oran – Orantı:** Anarşinin simgesi ile kapatılmış bir yüzü anımsatan kırmızı lekenin büyüklüğü birbirine orantılı olarak kullanılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Tasarımın üst kısmında birbirine simetrik olan 2 kırmızı leke kaş biçiminde, anarşinin simgesi bağırان bir ağız biçiminde ve bu simgenin fonu olan kırmızı leke de yüzü kapatan bir kumaş biçiminde yerleştirilmiştir. Bu sebeple bu 3 unsurun birbirine biçim olarak uyumlu şekilde konumlandırıldığı düşünülmektedir. Kırmızı ve siyah rengin birlikte kullanımı görselin verdiği mesajla uyumludur.
4. **Bütünlük:** Biçimlerin ve renklerin bir araya gelerek oluşturduğu görsel etki tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Beyaz zemin ile kontrastı olan siyahın ve bunun dışında kırmızının kullanımı tasarımın görsel anlamda etkili olmasını sağlamıştır.
6. **Denge:** Tasarımda simetrik dengeye yer verilmiştir. İnsan bedeninin tam ortasına yerleştirilen görseller ve birbirine kontrast olan renklerin kullanımı tasarımın dengeli olmasını sağlamıştır.
7. **Ritim:**
8. **Vurgulama:** Tasarımda vurgu renklerle sağlanmıştır. Kırmızının dikkat çekici bir tonunun kullanımı, siyahın da kırmızı üzerinde uygulanması vurgulamayı artırmıştır.

Tişört No 2: Politik Mesaj İçerikli Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.rocknlove.net

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Modern Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Kırmızı, Siyah, Beyaz

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: İngilizce olarak yazılan mesaj ‘Adalet Yok, Barış Yok’ şeklinde çevrilebilir. Dikenli bir teli tutan, kanayan el yazılarla verilmek istenen mesajı desteklemiştir.

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Tasarımda görsel yazıların tam ortasına yerleştirilmiştir. Yazılar sağa ve sola dayalı şekilde birbirine bloklanmıştır. ‘Adalet Yok, Barış Yok’ şekliyle Türkçeye

çevirilebilecek olan mesaj içeriğine uygun olarak seçilen görsel ve renklerle desteklenmiştir.

2. Oran – Orantı: Yazılar ve görsel birbirine orantılı bir şekilde konumlandırılmıştır. Görselin yazıların tam ortasına uyumlu bir şekilde yerleştirilmesi etkili bir ifade oluşmasını sağlamıştır.

3. Biçim ve Renk Uyumı: Yazılar ve görselin aynı renklerle kullanımı aralarında renk uyumu oluşmasını sağlamıştır. Aynı büyüklükte kullanılan yazılar ve tam ortalarına yerleştirilen görselle biçimsel uyum kazandırılmıştır.

4. Bütünlük: Tasarımda bütünlük hem görselin mesaja uygun seçilmesi hem de renklerin ve biçimlerin birbirine uyumlu bir şekilde kullanımıyla sağlanmıştır.

5. Zemin - Figür İlişkisi:

6. Denge: Tasarımda denge birbirine simetrik olarak konumlandırılan yazılarla sağlanmıştır. Renklerin birbiriyle olan uyumu dengeyi pekiştirmiştir.

7. Ritim: Ritim etkisi görselle sağlanmıştır. İlk olarak görselin dikkat çekmesi ardından dikkatin yazılara kayması tasarımda ritmi sağlamıştır.

8. Vurgulama: Tasarımda vurgu mesajı destekleyen görselle sağlanmıştır.

Tişört No 3: Politik Mesaj İçerikli Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.rocknlove.net

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Kavramsal Sanat

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Kırmızı, Beyaz, Mavi, Gri

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj:

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Tasarımda, ünlü devrimci Che Guevara'nın portresi Küba bayrağıyla birlikte oluşturulmuş ve tişörtün tam ortasına yerleştirilmiştir. Yazının görselin üstünde onu ortalayacak şekilde konumlandırılmasıyla düzenli bir kompozisyon sağlanmıştır.

- 2. Oran – Orantı:** Küba bayrağı ile Guevara'nın yüzü birbirine orantılı şekilde kullanılmıştır. Görsel yazıya göre daha büyük yerleştirilmiştir.
- 3. Biçim ve Renk Uyumu:** Guevara yazısının üzerine yerleştirilen yıldız ile Küba bayrağındaki yıldız renk olarak uyumlu kullanılmıştır. Yazının rengi bayrakta bulunan renkle aynı kullanılarak renk uyumu sağlanmıştır. Guevara'nın yüzü ile Küba bayrağı arasında biçimsel uyum görülmektedir.
- 4. Bütünlük:** Yazının, bayrak ile yüzün hem biçimsel hem de renk anlamında uyumu tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
- 5. Zemin - Figür İlişkisi:** Tasarımda siyah zemin üzerine beyaz, kırmızı, gri ve mavi renklerin kullanımı dikkat çekiciliği artırırken, şapka ile zeminin aynı renkte kullanımı şapkanın fark edilirliliğinin azalmasına sebep olmuştur.
- 6. Denge:** Görselin tasarımdaki konumu, yazının görsel ile uyumu ve renklerin birbirine uygun şekilde kullanımı tasarımda dengeyi sağlamıştır. Che'nin yüzündeki formlar ve renklerle, tişörtün sağ tarafında kullanılan biçimler hareketli bir tasarım etkisi vermektedir.
- 7. Ritim:** Ritim etkisi görsel ve tişörtün sağ tarafında görülen, birbirini tekrar eden formların kullanımıyla sağlanmıştır.
- 8. Vurgulama:** Tasarımda vurgu renklerle ve birbirine uyumlu şekilde yerleştirilen Guevara ve Küba bayrağı ile gerçekleştirilmiştir.

Tişört No 4: Marka Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: GS Store

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Modern Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Sarı, Kırmızı, Gri, Beyaz

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Birlikteliğin, kenetlenmenin, gücü artırarak hedefe daha kolay ulaşmayı sağlaması.

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Galatasaray'a ait olan tişört tasarımında kompozisyon tişörtün en üst kısmından başlamış, dairesel bir formla devam ederek merkezde tamamlanmıştır.

Renklerin birbiriyle uyumlu tonlarda kullanımı sade bir kompozisyon oluşmasını sağlamıştır.

2. **Oran – Orantı:** Marka tişörtler markanın adı, logosu veya amblemi kullanılarak tasarlanan tişörtlerdir. Galatasaray’a ait olan bu tişörtte birbirine kenetlenmiş eller ile Galatasaray’ın amblemi orantılı olarak kullanılmış, yazı bu öğelere göre küçük olarak yerleştirilmiştir.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** İlk bakışta renklerin birbirine yakın tonlarda kullanıldığı görülmektedir. Bu renk olarak kırmızı veya sarının ön plana çıkmasını engellemiş, mesajda ve tasarımda bütünsel anlatımı sağlamıştır. GS amblemi, üzerindeki ellerin boşluk kısmına denk getirilerek ve yazı da ellerin konumuna uygun olarak yerleştirilerek biçimsel uyum sağlanmıştır.
4. **Bütünlük:** Bütünlük görselin mesajla uyumu, renk tonlarının birbirine yakın kullanımı ve biçimlerin uyumuyla sağlanmıştır. Aynı zamanda kol kısımlarında sarı ve kırmızı renklerin kullanımı amblemle aralarında bütünlük oluşmasını pekiştirmiştir.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Beyaz zemin üzerine çizgisel biçimde oluşturularak konumlandırılan, koyu tona sahip ellerle zemin-figür ilişkisi gerçekleştirilmiştir. Kolların alt kısımlarında açıktan koyuya doğru gölgelendirmeler bunu pekiştirmiştir.
6. **Denge:** Tasarımda dairesel dengeye yer verilmiştir. Görsellerin, yazının ve amblemin biçimsel uyumu etkili bir denge oluşumunu sağlamıştır.
7. **Ritim:** Ritim etkisi amblemle ve birbirini tekrar eden formların kullanımıyla sağlanmıştır.
8. **Vurgulama:** Tasarımda vurgulanmak istenen mesaj görselin anlatımıyla güçlendirilmiştir. Amblem, görseller ve yazıyla aynı tonlarda kullanılsa da renk olarak daha dikkat çekici görünmektedir. Bununla birlikte yazıda tercih edilen renk ve yazının puntosu okunurluğu azaltmıştır.

Tişört No 5: Marka Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: KENZO (Türkiye Satış BEYMEN)

Tişört Tasarım Tarihi: -

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Modern
Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz, Gri

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: -

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Tasarımda kaplan başı figürü tişörtün merkezine konumlandırılmış, yazılar görselle uyumlu yerleştirilerek yalın fakat etkili bir kompozisyon oluşturulmuştur.

2. **Oran – Orantı:** Tişörtün merkezinde kaplan figürü yer almaktadır. Marka adı olan KENZO yazısı figürün ortasına orantılı bir şekilde yerleştirilmiş Paris yazısı daha küçük kullanılmıştır. Görsel ile yazılar tişörtün boyutuna uygun olarak konumlandırılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumı:** Tasarımda görsel ve yazılara bakıldığında birbirine yakın tonlar kullanıldığı görülmektedir. Zemindeki siyah ile beyaz kontrast oluşturarak tasarımı etkili bir hale getirmiştir. Kenzo yazısının görselin ortasına yatay şekilde konumlandırılması ve Paris yazısının kaplan figürünün biçimine uygun olarak yerleştirilmesiyle tasarım uyumlu hale getirilmiştir.
4. **Bütünlük:** Bütünlük, yazıların figürle olan ilişkisi ve renklerin birbiriyle olan uyumu ile sağlanmıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Siyah zemin üzerine beyaz ve gri renklerin kullanımı, bununla birlikte kaplan figüründe, çizgilerin arasında bırakılan boşluklarla zemindeki siyahın görünmesi zemin –figür ilişkisini güçlendirmiştir.
6. **Denge:** Tasarımda görselle yazılar birbirine ortalı olarak hizalanarak denge sağlanmıştır.
7. **Ritim:** Ritim, kaplan figüründe tekrarlanarak kullanılan yatay ve zikzaklı çizgiler ile sağlanmıştır.
8. **Vurgulama:** Tasarımda kaplan figürüne vurgu yapılmaktadır. KENZO yazısı yoğun çizgilerin ve biçimlerin oluşturduğu kaplan figürünün üzerinde yine zemine yakın bir renkte kullanıldığından okunurluğu azaltmıştır.

Tişört No 6: Marka Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: FENERIUM

Tişört Tasarım Tarihi: 2012

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Modern
Tipografi, Dışavurumculuk, Lekecilik

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Sarı, Siyah, Beyaz

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: -

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Tasarımda 1907 ile Fenerbahçe yazısında seçilen yazı karakteri etkili bir kompozisyon ve görsel etki oluşmasını sağlamıştır. 19 ve 07 sayılarının tasarımın sol üst ve sağ alt tarafına yerleştirilmesi bununla birlikte aynı renklerin kullanımı tasarımda kopukluk oluşmasını engellemiştir.

2. **Oran – Orantı:** Yazılar birbiriyle orantılı şekilde kullanılmıştır. Bununla birlikte Fenerbahçe yazısını ortaya çıkaran siyah karalamalar, yazıların boyutu ve logo-type ın tasarımın sağ üst tarafına yerleştirilmesiyle uyumlu bir tasarım gerçekleştirildiği düşünülmektedir.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Yazı karakteri ile yazıyı ortaya çıkaran siyah karalamalar biçimsel anlamda uyumlu görülmektedir. Yazının sola yatık kullanımı ve karalamaların aynı şekilde sola yatık oluşturulması bunu pekiştirmiştir. Birbirine kontrast olan siyah ve beyaz ile birlikte sarı rengin kullanımı dengeli bir görüntü gerçekleşmesini sağlamıştır.
4. **Bütünlük:** Bütünlük 19 ve 07 sayılarının aynı renkte kullanımı ve yazıların karalamalarla aynı yönde ve benzer biçimde kullanılarak yerleştirilmesiyle sağlanmıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Zemine sarı renk hakimdir. Fenerbahçe yazısı zeminle aynı renkte kullanılmasına rağmen siyah lekeler yazıyı ortaya çıkararak okunurluğun azalmamasını sağlamış ve zemin – figür ilişkisi açısından etkili bir görüntü oluşturmuştur.
6. **Denge:** Tasarımda lekenin ve yazının sola yatık kullanılması bununla birlikte renklerin birbiriyle uyumu dengeli bir tasarım oluşmasını sağlamıştır.
7. **Ritim:** Tasarımda aynı yazı karakteri kullanılmıştır. Buna karşın renk farklılıklarıyla ritim oluşturulmuştur. Gözün soldan sağa, yukarıdan aşağıya doğru kayması bunu pekiştirmiştir.
8. **Vurgulama:** Tasarımda Fenerbahçe'nin kuruluş yılı olan 1907'ye vurgu yapılmıştır.

Tişört No 7: Promosyon Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: Ozan VARDAR / Efes Pilsen

Tişört Tasarım Tarihi: 2007

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Pop Sanat

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Hardal Sarısı, Beyaz, Lacivert, Kahverengi

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Extraordinary Drinkers Club (Olağanüstü İçkiciler Kulübü)

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** Efes Pilsen'e ait olan bu promosyon tişörtte, markanın yazısı farklı bir kompozisyonla birleştirilerek dikkat çekicilik sağlanmıştır. Tasarımda tişörtün tümünün kullanıldığı bir kompozisyon görölmektedir. Görseller ve tipografi biçim ve renk olarak birbirine uyumlu şekilde tasarlanmıştır. Tişörtün sol kolunda, tişörtün ön

kısımındaki tasarımla uyumlu Efes Pilsen bira şişesinin kabartmalı baskısı kullanılmıştır. Promosyon tişörtün kişinin üzerinde sergilendiği düşünüldüğünde dikkat çekicilik açısından başarılı bir tasarım ortaya koyulduğu düşünülmektedir.

2. **Oran – Orantı:** Tişört tasarımında, tasarım öğelerinden olan boşluklar orantılı şekilde kullanılmıştır. Efes Pilsen bardağı kendisini tutan kız figürüne göre büyük ve dikkat çekici bir renkle resmedilerek öne çıkması sağlanmıştır. Tipografi görsellere göre daha küçük punto kullanılarak uygulanmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Bira bardağı ile yazı, biçim ve renk olarak uyumludur. Zeminde koyu renk, üzerinde ise hardal sarının kullanımı kontrast oluşturarak uyum sağlanmıştır.
4. **Bütünlük:** Tasarımda bütünlük orantılı olarak bırakılan boşluklar, yazı ile bira bardağının renk ve biçim uyumu ayrıca kontrast renklerin kullanımıyla sağlanmıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Zeminde kahverengi kullanılmıştır. Üzerinde hakim olan sarı renk ve zemine yakın renkte kullanılan kız figürüyle etkili bir zemin-figür ilişkisi oluşturulmuştur.
6. **Denge:** Tasarımın sol tarafına hakim olan sarı renkle denge sağlanmıştır. Bununla birlikte yazının sağ alt kısmında kalan boşluk ve bira bardağının sol alt kısmında bırakılan boşlukla yazı ve görseller arasında denge sağlanmıştır.
7. **Ritim:** Bira bardağında köpükleri oluşturan yuvarlak formlar ve dikkatin merkezden etrafa yayılması tasarımda ritmi geliştirmiştir.
8. **Vurgulama:** Tasarımda bira bardağı ve üzerinde yazılı olan Efes Pilsen'e vurgu yapılmıştır.

Tiştir No 8: Promosyon Tiştir

Tiştir Tasarımcısı / Markası: Pegasus Airlines (Pegasus Havayolları)

Tiştir Tasarım Tarihi: -

Tiştir Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Modern Tipografi

Tiştir Tasarımında Hakim Olan Renkler: Hardal Sarısı, Kırmızı, Beyaz, Mavi, Siyah

Tiştir Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Dünya Rüzgar Sörfü Kupası

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** Tiştirün sol alt tarafına yelkenli insan figürü konumlandırılması buna karşın sağ tarafın boş bırakılması tasarımda anlamsız bir boşluk oluşmasına sebep olmuştur. Tiştirün üstüne ortalanarak yerleştirilen Pegasus'a ait logotype ile Dünya Rüzgar Sörfü Kupası'nın logotype ı birbirine uyumlu şekilde tasarlansa da kompozisyonun bütününe bakıldığında görselle uyumsuz olduğu görülmektedir.

2. **Oran – Orantı:** Görselin çok büyük buna karşın logo-type ve yazıların çok küçük kullanımı orantı açısından başarısız bir uygulamaya sebep olmuştur. Aynı zamanda yazıların küçük puntolu kullanımı okunurluğu azaltmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Pegasus’a ait logotype ile görsel arasında renk uyumu sağlandığı düşünülmektedir. Logotypelar arasında biçimsel uyum vardır.
4. **Bütünlük:** Tasarımda bütünlük Pegasus’ a ait logotype ile görselin renkleri ve Dünya Rüzgar Sörfü Kupası’nın logotype’ında bulunan yelkenli ile sağlanmaya çalışılsa da orantı ve biçim, bununla birlikte boşlukların hesaplanmadan tasarım yapılması sonucu bütünlüğün sağlanamadığı düşünülmektedir.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Tasarımda zemin-figür ilişkisinin tişörtün sağ kolundaki form ile yelkenlinin bu forma uygun şekilde resmedilmesiyle sağlandığı bunun dışında zemin-figür ilişkisine çok önem verilmediği düşünülmektedir.
6. **Denge:** Tasarımın sol tarafındaki doluluk buna rağmen sağ tarafındaki boşluk sebebiyle dengesiz bir tasarım oluşturulduğu gözlemlenmiştir.
7. **Ritim:** Ritim etkisi yelkenliye hakim olan ve renkli oluşturulan çizgilerle sağlanmıştır.
8. **Vurgulama:** Tasarımda rüzgar sörfü yelkenlinin büyük ve renkli kullanımıyla vurgulanmıştır.

Tişört No 9: Promosyon Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: TURKCELL

Tişört Tasarım Tarihi: -

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Modern Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Sarı, Beyaz, Lacivert, Siyah

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: -

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Tasarım merkeze konumlandırılmış, sade ve uyumlu bir kompozisyon gerçekleştirilmiştir.. Tasarım öğeleri birbirine ortalanarak ve uyumlu renklerle kullanılarak gözü yormayan dengeli bir tasarım oluşturulmuştur.

2. **Oran – Orantı:** Tişörtün merkezindeki görsel ile yazı birbirine orantılı bir şekilde tasarlanmıştır. Tişörtün boyutu ile görselle yazının boyutu da göz önüne alındığında orantılı bir düzenleme gerçekleştirildiği düşünülmektedir.
3. **Biçim ve Renk Uyumı:** Tasarımda birbirine uyumlu, açık-koyu etkisi gösteren renkler kullanılmıştır.
4. **Bütünlük:** Ambblemin üstündeki çizgiler ile yazının aynı renkte kullanılması bununla birlikte aralarında bırakılan orantılı boşluklar sayesinde bütünlük gerçekleştirilmiştir.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Zeminde kullanılan lacivert, açık renklerle tasarlanan görsel ve yazının öne çıkmasını sağlamıştır.
6. **Denge:** Merkeze konumlandırılan ve orantılı boşluklar bırakılan tasarımda denge sağlanmıştır. Renklerin birbirine uyumlu kullanılması bunu pekiştirmiştir.
7. **Ritim:** Ritim etkisi amblemin üstündeki çizgilerle verilmiştir.
8. **Vurgulama:** Tasarımda markaya vurgu yapılmıştır.

Tişört No 10: Hippi Kùltürüne Ait Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.rocknlove.net

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Hippi Tarz

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Beyaz, Yeşil, Mavi, Sarı, Kırmızı, Pembe, Turuncu

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Barış, Devrim

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Tasarımda kullanılan barış simgesi, iç içe geçmiş renkli çiçekler ve yuvarlak, kıvrımlı yazılar ile hippie kültürü yansıtılmıştır. Renklerin birbiriyle uyumu, yazının barış simgesi ve renkli yüzeyle biçimsel uyumu göz yormayan bir kompozisyon oluşmasını sağlamıştır.

2. **Oran – Orantı:** Görsel ve yazı tişörtün merkezine orantılı bir şekilde konumlandırılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Renkli yüzeyde görülen kıvrımlı çiçek figürleri ile yazı biçimsel anlamda uyumlu kullanılmıştır. Renklerin ton olarak birbirine yakın kullanımı ve zemin olan tişörtle yazının rengi arasında uyum görülmektedir.
4. **Bütünlük:** Renkli yüzey ile yazının biçimsel uyumu ve zemin rengi ile yazının aynı renkte kullanımı bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Tasarımda zemin-figür ilişkisi hem tişörtle aynı renkte kullanılan yazı hem de yazı ile görseldeki biçimsel uyumla sağlanmıştır.
6. **Denge:** Renk seçimi, yazı ile şekiller arasındaki uyumluluk tasarımda denge unsurunu güçlendirmiştir.
7. **Ritim:** Renkli şekiller, kıvrımlı, yuvarlak hatlı yazı ve barış simgesinden etrafa yayılan sarı, güneş ışıkları etkisi veren çizgiler ile ritim gerçekleştirilmiştir.
8. **Vurgulama:** Tasarımda Revolution (Devrim), rengi ve yazı karakteri ile vurgulanmıştır.

Tişört No 11: Hippi Kùltürüne Ait Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.rocknlove.net

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Hippi Tarz

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Beyaz, Mor, Mavi, Turuncu, Yeşil, Koyu Pembe, Siyah

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Barış, Sevgi, Müzik

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** Tasarımda kendilerine ‘Çiçek Çocuklar’ diyen Hippilere özgü barış simgesi, çiçekler ve kıvrımlı, yuvarlak hatlı yazılar dikkat çekmektedir. Renk geçişleri ve tonlarıyla gerçekleştirilen renk uyumuyla, şekillerin ve görsellerin

biçimsel uyumuyla çok öğeli fakat göz yormayan, başarılı bir kompozisyon gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

2. **Oran – Orantı:** Yazılar ve görseller birbirine orantılı şekilde düzenlenmiştir. Öğeler renk uyumu ve biçimsel bütünlük açısından birbiriyle orantılı bir görünüm sergilemektedir.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Tasarıma bir çok renk hakim olsa da birbirine yakın kullanılan renk tonları ve renk geçişleri ile renkler arasında uyum sağlanmıştır. Gitarın barış simgesiyle bütün olarak resmedilmesi ve çiçeklerin barış simgesinin etrafında dairesel biçimde yerleştirilmesi biçim olarak uyumlu bir görüntü oluşmasını sağlamıştır.
4. **Bütünlük:** Birbiriyle bütün olarak resmedilen barış simgesi ve gitar bununla birlikte çiçeklerle notaların barış simgesinin etrafına dairesel yerleştirilmesi ve renk tonları ile renk geçişlerinin yarattığı etki bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Zeminde kullanılan renkler, görseller ve yazı karakterlerinin bu öğelerle uyumu zemin-figür ilişkisini pekiştirmiştir.
6. **Denge:** Tasarımda simetrik ve dairesel denge türleri görülmektedir. Renklerin, tonlamaların, formların ve görsellerin tasarımdaki kullanımı dengeli bir görüntü oluşmasını sağlamıştır.
7. **Ritim:** Birbirini tekrar eden formlar, renk geçişleri, birbirine eşit mesafede bırakılan aralıklar tasarıma ritim etkisi kazandırmıştır.
8. **Vurgulama:** Tasarımda simgesinin ve beyaz güvercinin kullanımıyla barışa, notalar ve plaklarla müziğe vurgu yapılmıştır.

Tişört No 12: Hippi Kùltürüne Ait Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.allposters.com

Tişört Tasarım Tarihi: 2012

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Hippi Tarz

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Yeşil, Mavi, Sarı, Kırmızı, Pembe, Lacivert

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Barış

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** Tasarımda dairesel denge ve birbirini tekrar eden şekillerin görsel uyumuyla kompozisyon oluşturulmuştur. Batık tarzı tişörtte barış simgesi merkeze yerleştirilmiş ve etrafındaki şekillerle biçimsel uyum sağlanmıştır. Tasarım tişörtün tümüne hakimdir.

2. **Oran – Orantı:** Barış simgesi ve diğer şekiller birbirine orantılı bir şekilde tasarlanmıştır.

- 3. Biçim ve Renk Uyumu:** Simge ve diğer şekiller birbirine biçim ve renk olarak uyumludur. Birbirine yakın tonlarda kullanılan renkler, renk uyumunu pekiştirmiştir.
- 4. Bütünlük:** Dairesel görseller ve birbirine yakın tonlarda kullanılan renkler tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
- 5. Zemin - Figür İlişkisi:** Zemin olarak tüm tişört kullanılmıştır. Bununla birlikte barış simgesinin zeminindeki lacivert barış simgesini ön plana çıkardığından etkili bir zemin-figür ilişkisi oluşturulmuştur.
- 6. Denge:** Tasarımda daireSEL denge hakimdir. Renklerin ve biçimlerin birbiriyle uyumu tasarımda sağlam bir denge oluşumunu sağlamıştır.
- 7. Ritim:** Tekrar eden birbirine benzer formlar ve canlı renklerle ritim etkisi yaratılmıştır. Dikkatin merkezden daireSEL biçimde etrafa yayılması ritmi daha etkili kılmıştır.
- 8. Vurgulama:** Tasarımda ‘barış’ yine kendi simgesi kullanılarak vurgulanmıştır.

Tişört No 13: Punk Kùltürüne Ait Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.allposters.com

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Punk Tarz, Dışavurumculuk

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz, Kırmızı, Mavi

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Birleşik Krallık'ta Anarşi

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** 1975'te kurulan İngiliz Punk grubu Sex Pistols'un vurgulandığı tasarımda tüm tişörtl hakim bir tasarım gerçekleştirilmiştir. Punk'ın düzeni, uyumu umursamayan tavrı tişört tasarımına ve logoya yansımıştır. Boya lekeleri ve sıçratılmış

boya damlalarıyla oluşturulmuş bir etki yansıtan bayrakta dışavurumcu izler görülmektedir.

2. **Oran – Orantı:** İngiltere bayrağı tişörtün merkezine orantılı bir şekilde konumlandırılmıştır. Sex Pistols logosunun her harfi farklı boyutlardaki kare ve dikdörtgen şekillerin içerisine yine farklı puntolarla yerleştirilmiştir. Anarchy In The U.K. yazısı logoya göre daha küçük puntıyla, logonun hemen altında, grubun felsefesini yansıtacak şekilde kullanılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Lekeseli bir görüntüye sahip olan bayrak, düzensiz yazılmış logo ile biçimsel olarak uyumludur. Logo ve logoyu destekleyen mesaj sağa yatık şekilde kullanılarak aralarında biçimsel uyum sağlanmıştır. İngiltere bayrağının renkleri değiştirilmeden kullanılmış, logoda koyu renk tercih edilerek logoya vurgu yapılmıştır.
4. **Bütünlük:** Bayrak ve logoda düzensiz, uyumsuz leke ve şekillere yer verilmesi, logo ve altındaki yazının da sağa yatık kullanımı bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Bayrağın parçalı ve lekeli kullanımı tişörtün zeminini de ortaya çıkararak aralarında renksel uyumun gerçekleşmesini sağlamıştır. Logo ve yazıda siyah renk kullanılmış ve yine bu öğeler siyah çizgili beyaz zeminli kare ve dikdörtgenlerle desteklenmiştir.
6. **Denge:** Tasarımda yer alan tipografik unsurlar asimetrik dengeyle yerleştirilmiştir. Bayraktaki kırmızı şeritlerin arasında bırakılan boşluklar ile logo ve yazının aralarında bırakılan boşluk başarılı bir denge oluşmasını sağlamıştır.
7. **Ritim:** Tasarımda ritim, bayrakta bulunan kırmızı şeritler arasında bırakılan eşit aralıklı boşluklar ve yazıların sağa yatık biçimde konumlandırılmasıyla sağlanmıştır.
8. **Vurgulama:** Tasarımda koyu renkli, et kalınlığı geniş ve sert bir ifadeye sahip olan logoya vurgu yapılmıştır.

Tişört No 14: Punk Kùltürüne Ait Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.allposters.com

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Punk Tarz, Modern Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz, Kırmızı

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: İsyen, karşı çıkma, kural tanımama, sömürölme, şiddet, öfke

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** Tişörtte punkçılarının fotoğrafları kullanılmıştır. Kişilerin giyim tarzları, saçları ve öfkeli hareketleriyle punk tarzını yansıtan tişört tasarımında siyah, kırmızı gibi öfke ve karamsarlığı çağrıştıran renklerle bu durum desteklenmiştir. Tipografide sert ifadeli karakterler tercih edilmiştir. Punkçılarının rahatsız edici görüntüsü tişört tasarımına da yansımıştır.
2. **Oran – Orantı:** Tasarımda farklı puntolarla ve yazı karakterleriyle oluşturulan düzensiz tipografi dikkat çekmektedir. ‘Sömürülen’ olarak çevrilebilen ‘The Exploited’ yazısı tişörtün en üstünde, en büyük öge olarak kullanılmıştır. Fotoğraflar da farklı boyutlarda yerleştirilmiş bununla birlikte siyah-beyaz renkleri kullanarak kontrast açısından orantı sağlanmaya çalışılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Tasarımda fotoğraflar ve yazılar kare form içinde düzenlenmiştir. Fotoğraflar kolaj etkisinde, birbirine biçimsel olarak uyumlu şekilde tasarlanmıştır. Yazı en üstte en dikkat çekici öge olarak kullanılmış, fotoğraflar ve yazılar ile aynı renklerde kullanılarak aralarında uyum sağlanmıştır.
4. **Bütünlük:** Tasarıma hakim olan kırmızı, beyaz ve siyah renkleri en üstte kullanılan yazıyla renksel olarak uyumludur. Fotoğraftaki siyah-beyaz etkisi ile fotoğrafların birbirine uygun biçimde yerleştirilmesi bütünlüğe katkı sağlasa da yazıların farklı punto ve karakterlerle yine farklı yerlerde kullanımı ve tasarımda çok ögeye yer verilmesinden dolayı bütünlük tam anlamıyla sağlanamamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Fotoğraftaki koyuluklar siyah olan zeminle bütünleşerek etkili bir görsel oluşturulmuştur. Bununla birlikte fotoğraf ve tipografide beyazın kullanımı zeminle zıtlık oluşturarak dikkat çekicilik sağlanmıştır.
6. **Denge:** Tasarımda çok ögeye yer verilmesi, yazıların farklı büyüklük ve karakterlerle kullanımı bununla birlikte farklı yerlere yerleştirilmesi tasarımda denge sorununu ortaya çıkarmıştır. Punk tarzının düzensizliği yansıttığı düşünüldüğünde, bu tarzı yansıtmak açısından başarılı bir tasarım olduğu düşünülebilir.

7. **Ritim:** Tasarımda ritim, sola yatık tasarlanan ‘The Exploited’ yazısı ve etrafındaki kırmızı çizgi bununla birlikte fotoğrafların arasında bulunan kırmızı renkli yazılarla sağlanmıştır.
8. **Vurgulama:** Tasarımda büyük puntolu, kalın ve sert ifadeli yazı karakteriyle kullanılan ‘The Exploited’ yazısına vurgu yapılmıştır.

Tişört No 15: Punk Kùltürüne Ait Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.allposters.com

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Punk Tarz, Modern Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz, Kırmızı, Mavi

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Tasarımda Amerika'ya olan kızgınlık, bayrağının üzerine yazılan 'Rise Against' yani 'Başkaldırı' yazısıyla anlatılmıştır.

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** Arma şekli verilerek tişörtün merkezine yerleştirilen Amerikan bayrağı ve üzerindeki yazıdan oluşan tasarımın sade fakat etkili olduğu

düşünülmektedir. Bayrağın ortasında bulunan siyah kalbin etrafı daire ile çevrelenerek hedef gösterme etkisi verilmiş ve başkaldırı sözcüğü burada yumruk yapılmış el figürüyle desteklenmiştir.

2. **Oran – Orantı:** Tasarımda oran-orantı, bayrakla üzerine yerleştirilen yazı ve kalp figürüyle tişörtün renginin siyah kullanımıyla sağlanmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Zeminde hakim olan siyah renk ve bayrağın ortasındaki kalbin siyah oluşu bununla birlikte bayraktaki lekeli, beyaz renkle yazının aynı renkte kullanımı renksel uyumu sağlamıştır. Yazının arma üzerine bu forma göre yerleştirilmesiyle biçimsel uyumun gerçekleştirildiği düşünülmektedir.
4. **Bütünlük:** Tasarımdaki öğelerin birbiriyle aynı renklerde kullanımının ve yazının armayla olan biçimsel ilişkisinin bütünlüğü sağladığı düşünülmektedir.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Armadaki kalp ile zeminde siyahın kullanımı aynı zamanda kalbin ortasındaki yumruğun altından armanın görünmesiyle etkili bir zemin-figür ilişkisinin gerçekleştirildiği düşünülmektedir.
6. **Denge:** Tasarımda öğelerin birbiriyle olan renksel ve biçimsel uyumunun dengeyi sağladığı düşünülmektedir. Tasarımın bütününe dikkat edildiğinde merkezde dairesel dengeye yer verilmiştir. Armanın yazıya ortalanarak konumlandırılması simetrik dengeyi sağlamıştır. Bu anlamda tasarımda hem dairesel hem de simetrik dengeye yer verildiği söylenebilir.
7. **Ritim:** Tasarımda ritim, bayrağın tasarımında bulunan eşit aralıklı kırmızı-beyaz çizgiler ve yıldızlar bununla birlikte ortasında bulunan leke şeklindeki kalp ile sağlanmıştır. Yine tasarıma hakim olan dairesel ve simetrik denge de ritmi pekiştirmiştir.
8. **Vurgulama:** Tasarımda armanın ortasında bulunan kalp ve yumruk şeklindeki el, mesajla birlikte desteklenerek vurgulanmıştır.

Tişört No 16: Rock Kùltürüne Ait Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.ucuzgiy.com

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Rock Tarz, Dışavurumculuk

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz, Kırmızı

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Veba, Ölüm

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- Kompozisyon:** 1995 yılında Amerika'nın eyaletlerinden olan Iowa'da kurulan 'Slipknot' grubuna ait tişörtte, maskeli yüzler grubun 9 elemanını simgelemektedir.

1330'lu yıllarda Avrupa'da yaşanan veba salgınına dikkat çekmek isteyen grup, burnunda şifalı bitkilerin olduğu maskeler takan doktorlardan esinlenerek bu maskeyi kullanmışlardır (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Slipknot>). Yazının ve görsellerin rahatsız edici görüntüsü mesaja uyumlu olarak tasarlanmıştır. Görsellerin üzerinde bulunan, grubun kırmızı renkli ve korkuyu andıran yazısı ve yazının görsellerle biçimsel uyumu tasarımın dikkat çekiciliğini artırmıştır. Tişörtte kullanılan siyah renk ve görsellerin rahatsız edici görüntüsü ile serifli yazı karakteri rock kültürünü yansıtmaktadır.

2. **Oran – Orantı:** Tişörtte kullanılan maskeli yüzler birbirine orantılı olarak yerleştirilmiştir. Yazının puntosu görsellerle orantılıdır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Zeminin siyah, maskeli yüzlerin beyaz oluşu kontrast yaratarak etkililiği artırmıştır. Yazı maskelerle biçimsel olarak uyumlu tasarlanmış, kırmızı renk kullanılarak yazı öne çıkarılmıştır.
4. **Bütünlük:** Yazının, maskeli yüzlerle biçimsel olarak uyumlu tasarlanması, tişörtte hakim olan siyah-beyaz renklerin yarattığı kontrast ve görsellerin oluşturduğu dikdörtgen form tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Zeminde kullanılan siyah ve görsellerde kullanılan beyaz renkle etkili bir zemin-figür ilişkisi gerçekleştirilmiştir.
6. **Denge:** Tasarımda maskelerin birbirine orantılı ve simetrik kullanımı bununla birlikte yazı ile görsellerin biçimsel uyumu dengeyi sağlamıştır.
7. **Ritim:** Tasarımda ritim, maskelerin orantılı ve simetrik kullanımı ile dikkatin yazıdan görsellere kaymasıyla sağlanmıştır.
8. **Vurgulama:** Tişörtte grubun adı olan Slipknot yazısına vurgu yapılmıştır.

Tişört No 17: Rock Kùltürüne Ait Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.matrakshop.com

Tişört Tasarım Tarihi: 2014

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Rock Tarz

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj:

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** Tasarımda Barış Manço, Cem Karaca, Cahit Berkay ve Erkin Koray gibi Anadolu Rockçılarına ait illüstrasyonlara yer verilmiştir. Tişörtün merkezine

hakim olan tasarımda yazı görsellerin hemen altında bulunan siyah lekenin üzerinde konumlandırılmıştır.

2. **Oran – Orantı:** Tasarımda görseller birbirine orantılı olarak yerleştirilmiştir. Tipografide Rock yazısı Anadolu'dan büyük kullanılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Tişörtte kontrast olan siyah-beyazın kullanımı renksel uyumu sağlarken görsellerin ve siyah lekenin aynı dokuda kullanılması biçimsel uyumu sağlamıştır.
4. **Bütünlük:** Renklerin uyumu, dokuların benzerliği ve tasarımın dikdörtgen şeklinde görünmeyen bir forma yerleştirilmesi tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Tişörtün yani zeminin beyaz renkte oluşu, görsellerin ve yazının zeminle olan renk uyumu tasarımda uyumu sağlamıştır.
6. **Denge:** Tasarımda simetrik dengeye yer verilmiştir. Bununla birlikte renklerin ve dokuların uyumlu oluşu da dengeyi pekiştirmiştir.
7. **Ritim:** Tasarımda ritim, görsellerin orantılı kullanılışı ve siyah lekenin arasındaki fırça darbelerini andıran beyaz dokularla sağlanmıştır.
8. **Vurgulama:** Tişörtte Anadolu Rock yazısına vurgu yapılmıştır. Görsellerle vurgulama pekiştirilmiş fakat yazıda tercih edilen karakter sebebiyle okunurluk azalmıştır.

Tişört No 18: Rock Kùltürüne Ait Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: www.gittigidiyor.com

Tişört Tasarım Tarihi: 2012

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Rock Tarz

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Gri, Kırmızı

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Cehennem, Rock

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Rock tarza ait tişört tasarımında, rockçıların yoğun olarak kullandığı kuru kafalı erkek figürüne yer verilmiştir. Rockçıların el hareketini gerçekleştiren figürün ellerinde Hell (Cehennem) ve Rock yazmaktadır. Tişörtün tümüne hakim olan tasarımda eller ön plandadır.

2. **Oran – Orantı:** Figürün ayakları ve elleri figüre göre daha büyük tasarlanmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Tasarımda siyah, gri ve kırmızı renklerin tonları birbirine yakın kullanılarak renk uyumu sağlanmıştır. Yazılar ellerin biçimine uygun yazılmıştır.
4. **Bütünlük:** Renk tonlarının birbirine yakın kullanımı ve biçimsel uyum tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Zemine rockçıların genelde tercih ettiği siyah renk hakimdir. Grinin kullanımı ve figürde siyah koyulukların bulunuşu tasarımda etkili bir görüntü sergilemiştir.
6. **Denge:** Tasarım dikdörtgen bir form içinde simetrik tasarlanmıştır. Renklerin birbirine tonal uyumu dengeyi güçlendirmiştir.
7. **Ritim:** Tasarımda ritim, dikkatin merkezden etrafa yayılışı, ellerin aynı büyüklükte kullanılışı ve figürün arkasında bulunan, birbirine benzer renk ve dokudaki ışığı andıran görüntüyle gerçekleştirilmiştir.
8. **Vurgulama:** Figüre ait olan ellere ve ellerin üzerinde bulunan Hell Rock yazısına vurgu yapılmıştır.

Tişört No 19: Pop Sanat Anlayışında Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: Kıvanç Talu / Mavi Jeans

Tişört Tasarım Tarihi: 2012

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Pop Sanat, Modern Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Sarı

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Ankara

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Mavi Jeans'in 'Şehrini Tasarla' adlı yarışmasında, Ankara kategorisinde 2. olan tişörtte, pop sanata özgü yazı karakteri ile tasarlanmış sade bir kompozisyon göze çarpmaktadır.
- 2. Oran – Orantı:** Ankaralıları özgü 'La Bebe' yazısı büyük, The Ankara Difference (Ankara Farklılığı) yazısı ona göre küçük puntolu yazılmıştır.

3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Tasarımda siyah üzerine sarı renkli yazı tercih edilerek, yazı ön plana çıkarılmıştır. Bu iki renk kontrast oluşturarak dikkat çekici bir tasarım gerçekleştirilmiştir.
4. **Bütünlük:** Bu tasarımda bütünlük ilkesi tipografik düzenleme ile sağlanmıştır. La Bebe yazısının altında kalan boşluk diğer yazı ile desteklenerek aralarında bütünlük oluşturulmuştur.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** La Bebe yazısının sadece sarı kontür kullanılarak yazılışı bu sebeple zeminin görünmesi, zeminle uyumlu olmasını sağlamıştır.
6. **Denge:** Tasarımda asimetrik dengeye yer verilmiştir.
7. **Ritim:** La Bebe yazısının sola yatık bir şekilde yerleştirilmesi tasarıma ritim kazandırmıştır.
8. **Vurgulama:** Tasarımda farklı yazı karakteri tercihi, rengi ve büyüklüğüyle La Bebe yazısına vurgu yapılmaktadır.

Tişört No 20: Pop Sanat Anlayışında Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: KAFT

Tişört Tasarım Tarihi: 2012

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Pop Sanat

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz, Mavi, Kırmızı, Sarı

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: -

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Siyah kaset bantının merkeze alınıp 3 ana rengin şeritler halinde, iki tarafına sağdan-sola, yukarıdan-aşağıya doğru konumlandırıldığı tasarım sade fakat etkili bir kompozisyon oluşturmuştur.
- 2. Oran – Orantı:** Tasarımda siyah bant, 3 ana renge sahip olan şeritlere göre daha büyük kullanılmıştır. şeritler kendi içinde orantılıdır.

- 3. Biçim ve Renk Uyumu:** Şeritlerde tercih edilen 3 ana renk tonlar açısından birbiriyle uyumludur. Canlı renkler siyahın kullanımıyla dengeli hale getirilmiştir. Beyaz zemin kullanılması tasarımda dinginlik sağlamıştır.
- 4. Bütünlük:** Bantın yanında yatay olarak konumlandırılmış çizgi ile boyun kısmına doğru, şeritlere paralel olarak çizilmiş siyah çizgi, tasarımdaki negatif alanla pozitif alan arasında bütünlük oluşturmuştur. Bununla birlikte şeritlerin bantın iki tarafında aynı yönde kullanılması bütünlüğü pekiştirmiştir.
- 5. Zemin - Figür İlişkisi:** Şeritlerin 3 ana renkten oluşması dolayısıyla zeminde beyazın tercih edilmesi tasarımda dinginlik sağlamıştır. Siyah bant zemindeki beyazla kontrast oluşturarak etkili bir tasarım gerçekleştirilmiştir.
- 6. Denge:** Tasarımda şeritler tişörtün sağ üst tarafından başlayıp, sol aşağı tarafına doğru yerleştirilerek asimetrik denge sağlanmıştır.
- 7. Ritim:** Ritim, birbirine orantılı olarak tasarlanan şeritler ve bu şeritlerin asimetrik dengeyle oluşturulması sonucu sağlanmıştır.
- 8. Vurgulama:** Tişört tasarımında, diğerlerinden büyük kullanılan ve zeminin açık renk olması dolayısıyla koyu rengiyle öne çıkan siyah bant vurgulanmıştır.

‘Koptuğu zaman kesip yapıştırır dinlerdik. Bozuklarının bantını evin balkonundan serbest düşüşe bırakırdık. Sesimizi kaydedip 'ulan ne kötü sesim varmış benim' derdik. Kapak çizmeye çalışırdık, baba araç kullanırken zorla çaldırtmaya çalışıp başaramazdık... Bandrollü yüzü A tarafıydı genellikle’ (<http://www.kaft.com/store/cassetti-tisort/7/gender,male>)

Tişört No 21: Pop Sanat Anlayışında Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: ELEVEN PARİS (Türkiye Satış VAKKORAMA)

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Pop Sanat, Modern Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz, Gri

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Hızlı Yaşa, Genç Öl

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- Kompozisyon:** ‘Live Fast Die Young’ (Hızlı yaşa genç öl) mesajlı tişörtte Jim Morrison, Amy Winehouse, Kurt Cobain, Jimi Hendrix gibi genç yaşta ölen efsanevi sanatçılar resmedilmiştir. Sanatçıların melek gibi iki kanatlı çizilmesi ölümü simgelemektedir. Tasarımın üstünde çizilen notalar başlangıçta hareketliken, iki

melekli kuru kafanın ardından notaların yok olması, genç şarkıcıların ölümünden sonra müziklerinin durduğunu anlatmaktadır. 'Live Fast Die Young' yazısı görsellerin ortasına sade bir şekilde yerleştirilerek tasarımda dinginlik sağlanmış, karmaşıklığa yer verilmemiştir.

2. **Oran – Orantı:** Tasarımda yan yana düzenlenen 3 dikdörtgen parça göze çarpmaktadır. Sol ve sağ tarafta, ölen şarkıcıların resimleri birbirine orantılı şekilde tasarlanmıştır. Ortadaki parçada görünen yazı ise, diğer iki parçayla orantılı olan dikdörtgenin içinde, birbirine orantılı biçimde düzenlenmiştir. Alt bölümde, ölen şarkıcıların isimleri diğer yazılara göre küçük puntolu yazılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Siyahtan beyaza doğru olan renk geçişleri, renklerin birbiriyle uyumlu bir görüntü sergilemesini sağlamıştır. Görseller ve yazılar birbirine uyumlu olarak yerleştirilmiştir.
4. **Bütünlük:** Tasarımda tercih edilen siyah, gri ve beyazın geçişli kullanımı, tasarımın 3 eşit parçaya bölünerek kendi içlerinde ve birbiriyle orantılı düzenlenmesi ayrıca görsellerin dokusal uyumu tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Zeminde beyazın tercih edilmesi, tasarımdaki öğelerde yer yer beyaza yer verilmesi ve siyahın beyazla olan uyumu etkili bir zemin figür ilişkisi oluşmasını sağlamıştır.
6. **Denge:** Siyah, beyaz ve grinin tasarımda iyi planlanarak kullanılması renkler arasında denge sağlamıştır. Simetrik dengenin hakim olduğu tasarımda, tasarım öğelerinin birbiriyle olan bütünlüğü dengeyi pekiştirmiştir.
7. **Ritim:** Tasarımın açık - koyu renk değerlerine sahip oluşu ritim etkisi kazandırmıştır. Görsellerin arasında bırakılan eşit boşluklarla ritim desteklenmiştir.
8. **Vurgulama:** Tasarımın üst kısmında ölüm meleğinin resmedilmesi, ortadaki bölümde Die Young Live Fast yazısının kullanılması ve sanatçıların kanatlarla resmedilmesi genç yaşta hayatını kaybeden sanatçıları vurgulamaktadır.

Tişört No 22: Dışavurumculuk Anlayışında Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: KAFT

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup:
Dışavurumculuk

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj:

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- Kompozisyon:** Tasarımcısının ‘İyi bir babası olmayan herkes, bir tane üretmeli’ notunu eklediği tişörtte, boya damlaları, karalamalar ve kasvetli çizgiler soyut dışavurumcu etkiler göstermektedir. Tişörtün boyun kısmında, boya damlalarının dökülmesi sonucu oluşmuş görüntüsü verilen çizgi ipe benzetilerek, Baba ve Oğul’un ellerinde birleşip umutsuzluğun, mutsuzluğun, karamsarlığın taşındığı vurgulanmıştır. Figürlerin ayaklarından çıkan köklerle, toprağından ayrılmış ağaçlarda olduğu gibi bağların koptuğı anlatılmaktadır. Görsellerin az oluşu ve

beyaz zemin üzerine tek renk kullanılması etkili fakat sade bir kompozisyon oluşmasını sağlamıştır.

2. **Oran – Orantı:** Tasarımda baba-oğul figürü tişörtün tam ortasına orantılı bir şekilde yerleştirilmiştir.
3. **Biçim ve Renk Uyumı:** Tasarıma kontrast olan siyah ve beyaz renkler hakimdir. Baba-oğul figüründe aynı yöne doğru gerçekleştirilen taramalar biçimsel uyum sağlamıştır.
4. **Bütünlük:** Siyah-beyaz renklerin uyumu, görsellerin birbirine orantılı yerleştirilmesi ve tişörtün üst kısmından görsellere doğru inen çizgi tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Zeminde beyaz, görsellerde siyah tercih edilmesi etkili bir zemin-figür ilişkisi gerçekleştirmiştir.
6. **Denge:** Denge ilkesi siyah, beyaz renkler ve figürlerin birbirine orantılı yerleştirilmesiyle sağlanmıştır. Görsellerin tişörtün merkezinde ağırlıklı kullanımı dengeyi güçlendirmiştir.
7. **Ritim:** Tasarımın açık - koyu renklere sahip oluşu ritim etkisi kazandırmıştır. Görsellerin ayaklarındaki kökler ve tişörtün üst kısmındaki lekeler ritmi pekiştirmiştir.
8. **Vurgulama:** Tasarımda kökleri kopmuş, umutsuzluğu taşıyan baba-oğul figürüne vurgu yapılmıştır.

Tişört No 23: Dışavurumculuk Anlayışında Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: KAFT

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup:
Dışavurumculuk

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Lacivert, sarı, beyaz, bordo, turuncu

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj:

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Tişörtte ilk olarak merkeze konumlandırılan iki kanatlı semazen göze çarpmaktadır. Semazenin kanatlarındaki yanma görüntüsüne rağmen sergilediği boyun hareketi ‘teslimiyeti’ anlatmaktadır. Leke ve boya damlalarıyla oluşturulmuş etki veren semazende soyut dışavurumculuğun izleri görölmektedir. Tasarımda sade fakat etkili bir kompozisyon oluşturulmuştur.

2. **Oran – Orantı:** Semazenin üst, sağ ve sol tarafındaki boşluklar orantılıdır. Tişörtün alt kısmında diğer taraflarına nazaran fazla boşluk bırakılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Zeminde kullanılan lacivert ile ateşin turunculu, sarılı rengi arasında kontrast yaratılmıştır. Semazenin iki kanadı, tişörtün boyun kısmına biçimsel olarak uyumlu yerleştirilmiştir.
4. **Bütünlük:** Tasarımda kullanılan kontrast renkler ve semazenin tümünde etkisini gösteren boya damlaları ve lekesellikle, kanatlarının tişörtün boyun kısmıyla biçimsel uyumu tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Tişörtte yani zeminde lacivert renk kullanılmıştır. Üstünde tercih edilen beyaz, sarı, turuncu renkler kontrast yaratarak etkili bir görünüm sergilenmiştir.
6. **Denge:** Tişörtte simetrik denge hakimdir. Renklerin birbiriyle uyumu, semazenin tişörte orantılı yerleştirilmesi tasarımın dengeli olmasını sağlamıştır.
7. **Ritim:** Dikkatin semazenin kanatlarından aşağıya doğru kayması ritmi sağlamıştır.
8. **Vurgulama:** Tasarımda sarı ve turuncu renklerle oluşturulan alev desenli kanatlara vurgu yapılmaktadır.

‘Bir yandan korkun bir yandan umudun varsa iki kanatlı olursun; tek kanatla uçulmaz zaten’ Mevlana Celaleddin Rumi. (<http://www.kaft.com/store/sema-tisort/44/gender,male>)

Tişört No 24: Dışavurumculuk Anlayışında Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: Artberry

Tişört Tasarım Tarihi: 2013

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup:
Dışavurumculuk

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Siyah, Beyaz

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj:

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- 1. Kompozisyon:** Tasarımda soyut dışavurumculuğun izlerini taşıyan koyu yuvarlak lekelerle fırça izleri kullanılmıştır. Yatay dikdörtgen bir form içine yerleştirilen yuvarlak lekelerle, sade bir kompozisyon oluşturulmuştur.

2. **Oran – Orantı:** Tasarımda bir çok yuvarlak lekenin birbirine orantılı, diğerlerinin ise onlara göre daha küçük kullanıldığı görülmektedir.
3. **Biçim ve Renk Uyumı:** Yuvarlak siyah lekeler biçim ve renk olarak birbirine uyumludur.
4. **Bütünlük:** Tasarımda siyah-beyaz renklerin tercih edilmesi, yuvarlak formların yatay bir dikdörtgen içine yerleştirilmesi uyumluluk sağlasa da sağ alt tarafta bırakılan boşluk bütünlüğü tam olarak sağlayamamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Lekelerin arasında bırakılan boşluklar zeminle renk ilişkisini pekiştirmiştir. Siyah rengin tercih edilmesi kontrast oluşturarak etkili bir görsellik sağlanmıştır.
6. **Denge:** Lekeler dikdörtgen form içerisine düzensiz şekilde yerleştirilmiştir. Fakat sol tarafta simetrik, orta kısma doğru dairesel denge dikkat çekmektedir. Siyah-beyaz renk kullanımıyla denge pekiştirilmiştir.
7. **Ritim:** Tasarımda orantılı kullanılan yuvarlak lekeler ritmi sağlamıştır.
8. **Vurgulama:** Kalın bir forma sahip olan yuvarlak lekelere vurgu yapılmıştır.

Tişört No 25: Kavramsal Sanat Anlayışında Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: -

Tişört Tasarım Tarihi: -

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Kavramsal Sanat, Modern Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Mavi, Beyaz, Siyah, Krem

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: -

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** İnsan bedeninin dikkate alınarak düzenlendiğı kadın tişörtü tasarımında, güçlü bir biçimde çizilen erkek figürü kadın göğsünü kaldıran bir biçimde çizilmiş, esprili yaklaşımla yazılan mesajla figür desteklenmiştir.

2. **Oran – Orantı:** Erkek figürü kadın göğsünün altına, onu taşır şekilde yerleştirilmiştir. Yazının üstünde bırakılan boşluk ile erkek figürü orantılıdır. Yazı, erkek figürünün genişliğine orantılanarak yazılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumı:** Tişörtte ve erkek figüründe birbirine yakın renklerin kullanılması dikkat çekiciliği azaltmış ve figürün ön plana çıkmasını engellemiştir. Yazının, maviye kontrast olan turuncu renkle yazılması dikkat çekiciliği artırabileceğinden beyaz renk yerine bu rengin tercih edilmesinin daha doğru olduğu düşünülmektedir. Yazının, erkek figürünün ellerinin dikkate alınarak yazılması figür ile arasında uyum sağlamıştır.
4. **Bütünlük:** Erkek figürünün, kadın bedeninin dikkate alınarak çizildiği tasarımda bütünlük sağlanmıştır. Figürün elleri ile yazının aynı genişlikte yazılması bütünlüğü desteklemiştir.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Tasarımda zemin olarak kadın bedeninin dikkate alındığı ve erkek figürünün kadın göğsünü kaldırır şekilde resmedildiği görülmektedir. Erkek figürünün kıyafeti ile zeminde aynı rengin tercih edilmesi erkek figürünün öne çıkmasını engellemiştir.
6. **Denge:** Tasarımda simetrik dengeye yer verilmiştir.
7. **Ritim:** Tasarımda ritim, yazının üzerinde bırakılan boşluk ve figürün orantılı şekilde kullanımıyla gerçekleştirilmiştir.
8. **Vurgulama:** Tasarımda farklı bir fikirle oluşturulan zemin-figür ilişkisi ile erkek figürüne vurgu yapılmıştır.

Tişört No 26: Kavramsal Sanat Anlayışında Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: Cansu Aslan / Mavi Jeans

Tişört Tasarım Tarihi: 2012

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Kavramsal Sanat

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Beyaz, Siyah

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: İstanbul

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. **Kompozisyon:** İstanbul’u anlatan tişört için denizi, vapuru, balığı anımsatan ‘Martı’ seçilmiştir. Görselin yine insan bedeni dikkate alınarak yansıtıldığı tişörtte martı göğüs formuna uygun olarak soyut bir biçimde kullanılmıştır. Yazının girintili-çıkıntılı şekilde yazımı özellikle B ve L harflerinde dikkat çekmektedir. Bu haliyle

dalgaları andıran yazının genel olarak okunabilirlik açısından zayıf kaldığı söylenebilir.

2. **Oran – Orantı:** Martı figürü, insan göğsüne orantılı olarak kullanılmıştır. İstanbul yazısı martının sağ kanadına yerleştirilmiştir.
3. **Biçim ve Renk Uyumı:** İstanbul yazısı martı figürünün sağ kanadına konumlandırılmış ve figürün şekline uygun şekilde yerleştirilmiştir. Yazının ince bir karakterle ve martı figürüyle aynı renkte yazılmış olması görseli ön plana çıkarmıştır.
4. **Bütünlük:** Martının göğüs formuna uygunluğu, yazı ve figürün renk uyumu ve tişörtün beyaz kullanılması tasarımda bütünlüğü sağlamıştır.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Tasarımda zemin olarak insan bedeninin dikkate alındığı düşünüldüğünde martının konumu zemin-figür ilişkisini desteklemiştir. Zeminde beyaz, görsel ve yazıda siyahın kullanımı kontrast oluşturarak etkili bir tasarım gerçekleştirilmiştir.
6. **Denge:** Tasarımda martının konumu düşünüldüğünde asimetric dengeye yer verildiği görülmektedir. Renklerin birbiriyle uyumu dengeyi pekiştirmiştir.
7. **Ritim:** Tasarımda asimetric yerleştirilen martı hareketlilik sağlamıştır. İstanbul yazısında tercih edilen el yazısı karakteri hareketliliği desteklemiştir.
8. **Vurgulama:** Martının insan bedeni düşünülerek konumlandırılması, martının büyük ve beyaz üzerine siyah renkte kullanımı vurgulamayı sağlamıştır.

Tişört No 27: Kavramsal Sanat Anlayışında Tişört

Tişört Tasarımcısı / Markası: BASMATİK

Tişört Tasarım Tarihi: 2012

Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup: Kavramsal Sanat, Modern Tipografi

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler: Açık Gri, Siyah

Tişört Tasarımında Verilmek İstenen Mesaj: Pazartesi Sendromu

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

- Kompozisyon:** Zemin-figür ilişkisi içinde tasarlanan tişörtte halat boyundan geçirilmiş gibi resmedilerek ‘intihar süsü’ verilmiştir. Pazartesi gününün tüm dünyada hemen hemen herkes için etkisinin aynı olduğu düşünöldüğünde bu günün intihar sebebi olabilecek kadar sendromlu geçtiğı anlatılmıştır. Siyah ve açık gri renkler kullanılarak kontrast oluşturulmuş ve tasarımda az öğeye yer verilerek sadelik sağlanmıştır.

2. **Oran – Orantı:** Halat insan bedenine orantılı olarak yerleştirilmiştir. Pazartesi yazısı halatın sağ ucunda yine halatın genişliğinde yazılmıştır.
3. **Biçim ve Renk Uyumu:** Halatın bir ucuna, halatla aynı kalınlıkta yazılan Pazartesi ile iki öge arasında biçimsel uyum sağlanmıştır. Yine bu iki öğede aynı rengin tercih edilmesi ve zeminde siyah kullanılması renkler arasında uyum sağlamıştır.
4. **Bütünlük:** Halatın bir ucuna, halatla aynı kalınlıkta yazılan Pazartesi ile çizimin devamlılığı sağlanmış, tipografi ve görsel arasında bütünlük oluşturulmuştur.
5. **Zemin - Figür İlişkisi:** Bu tasarımda da zemin-figür ilişkisinin, insan bedeninin dikkate alınarak gerçekleştirildiği söylenebilir. İnsan bedenine orantılı yerleştirilen halat gerçekçi bir görüntü sergileyerek etkili bir düzen oluşmasını sağlamıştır.
6. **Denge:** Halatın iki tarafının, bedenin tam ortasına eşit yerleştirilmesi, tasarımda simetrik dengeyi sağlamıştır.
7. **Ritim:** Halatın sağ ucunun, yine sağ tarafa doğru eğilerek yerleştirilmesi ve Pazartesi yazısının bu eğime uygun şekilde devam etmesi tasarıma hareketlilik kazandırmıştır.
8. **Vurgulama:** Tasarımda Pazartesi sendromuna vurgu yapılmış, ‘intihar süsü verilen’ halatla bu durum pekiştirilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Politik Mesaj İçeren, Marka, Promosyon, Hippi Kültürüne Ait, Punk Kültürüne Ait, Rock Kültürüne Ait, Pop Sanat Anlayışında, Dışavurumculuk Anlayışında, Kavramsal Sanat Anlayışında olmak üzere toplam 27 adet tişört üzerinde yapılan grafiksel çözümler doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

İncelenen tişörtlerde tişört tasarımcılarının, müzik kültürleri ile görsel sanat akım ve anlayışlarından etkilendikleri ve bu akımların biçimsel özelliklerini tasarımlarında kullandıkları görülmüştür. Hippi kültürünü yansıtan renkli çiçekler, yuvarlak, kıvrımlı yazılar ve barış simgesine, Punk kültürünü yansıtan yazı karakteri, düzensizlik ve çarpıcı renklere, Rock kültürünü yansıtan kurukafa ikonu ve koyu renklere, Pop sanatı yansıtan yazı karakterleri, gündelik tüketim nesneleri, ünlüler ve güncel olaylara, Dışavurumculuğu yansıtan fırça darbeleri, karalamalar, boya damllarına ve Kavramsal sanatı yansıtan yaratıcı fikirlere tişört tasarımlarında rastlanmıştır.

- a. Kompozisyon bakımından Tişört No: 7, 13, 16, 20 ve 25'te farklı ve daha yaratıcı uygulamalar gerçekleştirilmiş ve tasarımların dikkat çekici olması sağlanmıştır. Bunun en önemli sebebi tasarımlarda renkler ile biçimlerin farklı ve etkili kullanımı, farklı görsellere yer verilmesi ayrıca zemin-figür ilişkisine dikkat edilmesidir. Bunun dışında Pop Sanat Anlayışındaki Tişörtlerde genellikle sade kompozisyona yer verildiği görülmüştür. Ayrıca Punk Kültürüne Ait Tişörtlerde bu kültürü yansıtan çarpıcı renklere, farklı

düzenleme ve yazı karakterlerine yer verilerek kompozisyonlar oluşturulduğu görülmüştür.

- b. Oran-Orantı bakımından tasarımların çoğu başarılı bulunmuştur. Tişört No: 8'de görselin çok büyük, logotypelerin ve yazıların ise çok küçük kullanımı bütünlüğü bozduğu için bu ilke açısından başarısız olduğu düşünülmüştür. Promosyon tişörtlerde markaya vurgu yapılması kaygısı yüksek olduğundan markalara ait logo/amblem ve marka isimlerinin diğer öğelere göre büyük kullanıldığı görülmüştür.
- c. Biçim ve Renk Uyumu açısından, Tişört No: 25'te görselin kıyafeti ile zeminde birbirine yakın bir rengin kullanımı görselin ön plana çıkmasını engellediğinden bu ilke kapsamında başarısız olduğu düşünülmektedir. Hippi Kültürüne Ait Tişörtlerde birbirine uyumlu, kıvrımlı ve yuvarlak hatlı yazıların yine birbirine uyumlu renklerle kullanılması sonucu bu ilke öne çıkmaktadır. Ayrıca Politik Mesaj İçerikli Tişörtlerde görseller ve yazılarda kırmızı, siyah gibi dikkat çekici renklerin kullanıldığı, biçim olarak lekesel figürlere yer verildiği bu sebeple bu ilke açısından başarılı oldukları görülmüştür.
- d. Bütünlük açısından Tişört No: 8'de boşlukların hesaplanmadan tasarım yapılması, orantı ve biçime dikkat edilmemesi sonucu, Tişört No: 14'te yazıların farklı karakter ve puntolarla yazılması ve tasarımda çok fazla öğeye yer verilmesi sonucu, Tişört No: 24'te ise tasarımın sağ alt tarafında diğer taraflara göre fazla boşluk bırakılması sonucu bütünlük sağlanamamıştır. Dışavurumculuk Anlayışındaki Tişörtlerde renklerin, biçimlerin ve dokuların birbiriyle uyumu sonucu bu ilke açısından başarılı olduğu görülmüştür.
- e. Zemin-Figür İlişkisi bakımından tişörtlerin geneli olumlu bulunmuştur. Fakat Kavramsal Sanat Anlayışına ait olan Tişört No: 25, 26 ve 27'de zemin olarak insan bedeniyle ilişkili tasarımlar yapılması, tasarıma yaratıcılık kazandırarak dikkat çekiciliği artırdığından bu ilke açısından en başarılı örneklerin Kavramsal Sanat Anlayışındaki tişörtlerde gerçekleştirildiği görülmüştür.

- f. Renk, kompozisyon ve boşluklar açısından tasarımlarda denge ilkesi söz konusudur. Fakat Tişört No: 8’de tişörtün sol tarafındaki doluluğa rağmen sağ tarafında bırakılan boşluk sebebiyle bunun gerçekleştirilemediği düşünülmektedir. Bunun dışında Rock Kültürüne Ait Tişörtlerde denge hem biçimlerin hem de renklerin birbirine olan uyumu ile gerçekleştirilmiştir.
- g. Ritim, tasarımlara hakim olan renkler, dikkatin tasarımdaki farklı yönlere kayması, birbirine orantılı bırakılan boşluklar ve tekrar eden formlarla gerçekleştirilmiştir. Hippi Kültürüne Ait Tişörtlerde bu kültüre ait olan yazılar ve şekillerle ritim ilkesi sağlanmıştır. Bu ilke açısından en başarılı uygulamaların bu sebeple Hippi Kültürüne Ait Tişörtlerde gerçekleştirildiği görülmüştür. Ayrıca Marka Tişörtlerde görsellerin ritmik çizgilerle gerçekleştirildiği ve ritim ilkesine en çok yer verilen tişörtlerin bu tişörtler olduğu görülmüştür.
- h. Tasarımlarda vurgulama, tasarımlara hakim olan renkler, farklı doku ile formlar, birbirinden farklı boyutlarda kullanılan görseller ve tipografi ile gerçekleştirilmiştir.

Tişörtün insan bedeni üzerinde kullanıldığı düşünüldüğünde, bu araştırmanın gerçekleştirildiği süreçte, zemin-figür ilişkisi açısından insan bedeni ile ilişkilendirilen tasarımlara çok fazla rastlanamamıştır. Bu sebeple tişörtlerde insan bedeni ile ilişkilendirilen tasarımlara gereken önemin verilmediği düşünülmektedir. Bunun dışında tişörtlerin diğer tasarım ilkeleri açısından başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

1. Tişört tasarımlarında, tişörtün insan bedeni ile ilişkilendirilip, zemin-figür ilişkisinin göz önüne alınarak tasarımlar yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu sebeple temel tasarım gibi derslerde zemin olarak tişört gibi farklı sonuçlar oluşturabilecek bir nesneye de yer verilmesi önerilmektedir.

2. Sanatın daha yaratıcı çözümler getirilmesi kaygısı yüksek olduğundan, plastik elemanların başarılı olarak kullanılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.
3. Tasarımlar oluşturulurken hedef kitlenin yaş, cinsiyet, meslek, inanç, müzik beğenileri gibi özelliklerine dikkat edilmesi önerilmektedir.
4. Derslerde öğrenciler tarafından, dünyada ve Türkiye’de tasarlanan tişörtlerin incelenerek, karşılaştırmalı olarak eleştirilmeleri önerilmektedir.
5. Tişörtlerde temel tasarım ilkelerine önem verilerek tasarımlar oluşturulması gerektiği düşünülmektedir. Bu sebeple derslerde kompozisyon, oran-orantı, biçim ve renk uyumu, bütünlük, zemin-figür ilişkisi, denge, ritim ve vurgulama gibi ilkelere yönelik çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.
6. Tişörtün insan tarafından giyilerek kullanıldığı düşünüldüğünde, insanın her an her yerde olabilme imkanı olduğu için disiplinler arası etkileşim açısından, grafik tasarım, reklamcılık gibi alanlarda daha fazla yer alması gerektiği düşünülmektedir.
7. Tişört tasarımlarında daha başarılı sonuçlara ulaşabilmek için kompozisyon, oran-orantı, biçim ve renk uyumu, bütünlük, zemin-figür ilişkisi, denge, ritim ve vurgulama gibi ilkelere tasarımcılar tarafından daha çok önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte insan bedeni ile ilişkilendirilerek espri, illuzyon, şaşırtmaca, yanılsama gibi tekniklere yer verilen tasarımların daha dikkat çekici olacağı düşünüldüğünden bu unsurlara tasarımlarda daha çok yer verilmesi önerilmektedir.
8. Tasarımlarda insan bedeninin düşünülmesi ve plastik öğelere bütünlüğü bozmayacak boyutlarda yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Ambrose, G., & Harris, P. (2010). *Görsel grafik tasarım sözlüğü*. İstanbul: Literatür Kitabevi.
- Angı, Ç. E. (2013). Müzik kavramı ve Türkiye’de dinlenen bazı müzik türleri. *İdil Dergisi*, 2 (10), 59-81.
- Barnard, M. (2002). *Sanat, tasarım ve görsel kültür*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Becer, E. (2002). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Bingöl, B. (2011). Sanat özgürlüğü. *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 92-139.
- Blaxland, W. (2008). *How are they made t-shirts*. South Yarra: Marshall Cavendish.
- Deliduman, C. G., & Orhon, B. İ. (2006). *Temel sanat eğitimi*. Ankara: Gerhun Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2000). Müziğin ve toplumsalın üretimi: Müziğin siyasal ekonomisi, kültürü ve ideolojisi üzerinde araştırma gereği. *Ve Müzik*. 6, 8-17. 20 Aralık 2013 tarihinde <http://www.irfanerdogan.com/makaleler1/vemuzik.html> sayfasından erişilmiştir.
- Erişti, S. D., Uluuysal, B., & Dindar, M. (2013). Görsel algı kuramlarına dayalı etkileşimli bir öğretim ortamı tasarımı ve ortama ilişkin öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 3 (1), 47- 66. 12 Kasım 2013 tarihinde http://www.ajesi.anadolu.edu.tr/articles/AJESI_3_1/AJESI_3_1.pdf#page=54 sayfasından erişilmiştir.
- Hippi Kültürü. (2012). 5 Aralık 2012 tarihinde http://www.ehow.com/about_6324209_60_s-hippie-culture.html sayfasından erişilmiştir.
- İkibinli Yıllarda Tişört. (2013). 27 Nisan 2013 tarihinde <http://www.associatepublisher.com/e/t/t-t-shirt.htm> sayfasından erişilmiştir.

- Kaptan, A. Y., & Kaptan, S. (2005). Ders kitaplarındaki tasarım sorunları ve öğrencilerin öğrenme düzeyine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 59-66.
- Kaufmann, M. S. (1998). *Promotional package*. Stamford
- Köksal, M. (2012). Sanat nesnesinin estetik değeri ve başkalaşımı. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 22, 123-133.
- Lynton, N. (2004). *Modern sanatın öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). *Gazetecilik / fotoğraf değerlendirme*. Ankara.
- Muraz, Ö. (2009). *Nur Koçak'ın pop sanat, foto-gerçekçilik, feminist sanat ve posta sanatı içerisinde incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Adana.
- Ok, A. (2007). *Baskılı t-shirtlerde dışavurumcu desen uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil Anasanat Dalı, İzmir.
- Öktem, R. (2005). Araştırma Modeli. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Özdemir, Ş., & Yaman, F. TV reklamlarında dikkat çekici araç ve yöntemlerdeki değişim: Kristal elma ödülü almış gıda reklamlarının nitel analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi*.
- Özdemir, F. (2011). Popüler müzik albüm kapaklarının tasarım sorunları. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 115-123.
- Pektaş, H. *Moda ve Küreselleşme*. 10 Aralık 2012 tarihinde http://www.academia.edu/3287282/MODA_VE_KURESELLESME sayfasından erişilmiştir.
- Rivoli, P. (2009). *The travel of a t-shirt in the global economy*. Canada: Published by John Wiley & Sons, Inc, Hoboken, New Jersey.
- Selçuk, G. (2011). Postmodern söylem ve popüler kültür kavramının semantik dönüşümü. *Journal of Yasar University*.
- Seong, H. J. (2011). iMondriandrawer: Implementation of Mondrian drawer for iPhone applications. Canberra: Australian National University.
- Socket, S. (2006). *Tease: 50 inspired t-shirt transformations by superstars of art, craft & design*. New York: Penguin Group.
- Sözen, M., & Tanyeli, U. (2001). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Şahin, M. C. (2007). Sanayi toplumundan sanayi sonrası topluma farklılaşan gençlik hallerinin sosyolojik görünümü. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 157-177.
- Tişört. (2013). 15 Mart 2013 tarihinde <http://en.wikipedia.org/wiki/T-shirt#History> sayfasından erişilmiştir.
- Tişört Deyip Geçme. (2013). 19 Mayıs 2013 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/23316689.asp> sayfasından erişilmiştir.
- Tişörtün Gelişimi. (2012). 4 Ocak 2012 tarihinde <http://yastrow.com/2009/it-happened-one-night/> sayfasından erişilmiştir.
- Tişörtte Gelişimler. (2013). 12 Mart 2013 tarihinde www.dijitalekspres.com sayfasından erişilmiştir.
- Tişörtün Tarihçesi. (2011). Kasım 2011 tarihinde <http://www.t-shirrtasarim.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Tişörtün Tarihçesi. (2011). Şubat 2011 tarihinde <http://www.wired4film.com/inside/tag/fireproof/> sayfasından erişilmiştir.
- Tişörtün Rolü. (2013). 27 Nisan 2013 tarihinde <http://slamxhype.com/fashion/the-role-of-the-t-shirt/> sayfasından erişilmiştir.
- Uçar, T.F. (2004). *Görsel iletişim ve grafik tasarım*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Wells, T. (2007). *Trigger issues: T-Shirt*, Oxford: New Internationalist.

EKLER

EK-1

Birinci Uygulama

Uygulama 1: **Bayan tişört baskı tasarımı, 2014**

Bilgisayarda Photoshop programında tasarlanmış tişört uygulaması

İkinci Uygulama

Uygulama 2: **Erkek tişört baskı tasarımı, 2013**

Bilgisayarda Illustrator ve Photoshop programlarında tasarlanmış tişört uygulaması

Üçüncü Uygulama

Uygulama 3: Unisex tişört baskı tasarımı, 2013

Bilgisayarda Photoshop programında tasarlanmış tişört uygulaması

Dördüncü Uygulama

Ağız görseline

(http://thumb1.shutterstock.com/display_pic_with_logo/586741/170313098/stock-vector-open-red-lips-with-teeth-abstract-vector-illustration-170313098.jpg) sayfasından erişilmiştir.

Uygulama 4: **Bayan tişört baskı tasarımı, 2013**

Bilgisayarda Photoshop ve Illustrator programlarında tasarlanmış tişört uygulaması

Beşinci Uygulama

Uygulama 5: Unisex tişört baskı tasarımı, 2013

Bilgisayarda Photoshop programında tasarlanmış tişört uygulaması

Altıncı Uygulama

Uygulama 6: Unisex tişört baskı tasarımı, 2014

Bilgisayarda Photoshop programında tasarlanmış tişört uygulaması

Yedinci Uygulama

Uygulama 7: Unisex tişört baskı tasarımı, 2014

Bilgisayarda Photoshop programında tasarlanmış tişört uygulaması

Sekizinci Uygulama

Uygulama 8: **Bayan tişört baskı tasarımı, 2013**

Bilgisayarda Photoshop programında tasarlanmış tişört uygulaması

Dokuzuncu Uygulama

Bağırsak çizimine (http://pixabay.com/p-293929/?no_redirect) sayfasından erişilmiştir.

Uygulama 9: Unisex tişört baskı tasarımı, 2014

Bilgisayarda Illustrator ve Photoshop programlarında tasarlanmış tişört uygulaması

Onuncu Uygulama

Uygulama 10: Unisex tişört baskı tasarımı, 2013

Bilgisayarda Photoshop ve Illustrator programlarında tasarlanmış tişört uygulaması

GRAFİKSEL ÇÖZÜMLEME FORMU

Tişört Tasarımcısı / Markası:

Tişört Tasarım Tarihi:

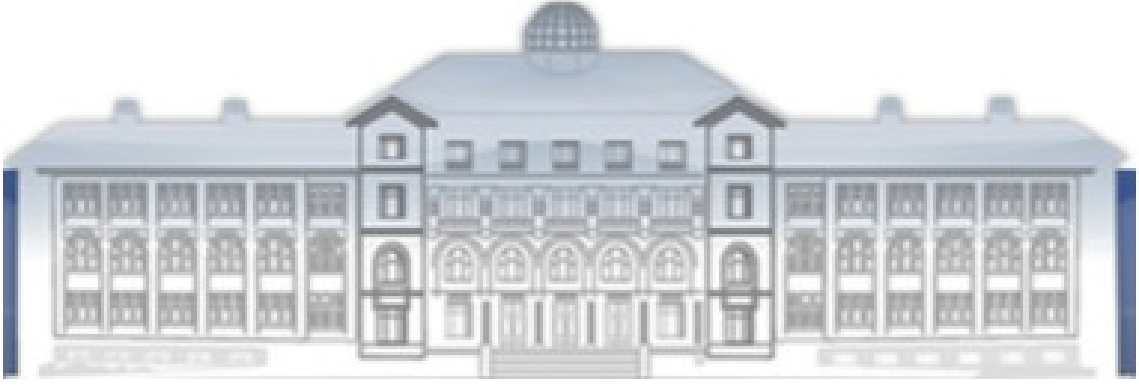
Tişört Tasarımında Etkisini Gösteren Görsel Akım, Anlayış veya Üslup:

Tişört Tasarımında Hakim Olan Renkler:

Tişört Tasarımında (Varsa) Verilmek İstenen Mesaj:

Temel Tasarım İlkelerine Uygunluk:

1. Kompozisyon
2. Oran - Orantı
3. Biçim ve Renk Uyumu
4. Bütünlük
5. Zemin - Figür İlişkisi
6. Denge
7. Ritm
8. Vurgulama

GAZİ GELECEKTİR..